

Η ΓΥΝΗ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

η

Η ΚΥΡΙΑ ΡΟΛΑΝΔΟΥ.

Ἡ γυνὴ χωροῦσα γοργῶ τῷ ποδί εἰς τὴν τοσούτου περτωθῶς ἐπιδικουμένην αὐτῆς χειραφεσίαν ἐκβιάζει ἰσημέραι τὰ ὑστατα χαρᾶκώματα, ἅτινα κατ' αὐτῆς ἀνήγειρον ἡ ἀνδρική μονοκρατορία εἰς πάσας δὲ τὰς μοιρὰς καὶ αἰτιάσεις τοῦ ἰσχυροτέρου φύλου ἀντιτάσσει μίαν νίκην καὶ ἐν ὀνομα Μάτην ὁ φυσιολόγος σκαθίζει τὸν ὄγκον τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μάτην ὁ παθολόγος ἀνιχνεύει τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὑστερικῶν αὐτῆς παροξυσμῶν μᾶτην ὁ ψυχολόγος περιγράφει τὸ σφιδρόν ἀλλὰ καὶ παροδικῶν τῶν ἀντιλήσεων αὐτῆς καὶ συναισθημάτων μάτην ὁ ποιητὴς ἐξεντλεῖ τὰς μεταφορὰς αὐτοῦ καὶ τὰς εἰκόνας πρὸς παροξασιν τῆς ἀδικίας εἰς αὐτὴν πολλὰς ἀποιδωμένης εὐμεταβλησίας. Εἰς τοὺς ἀρνούμενους τὸ καλλιτεχνικὸν εὖρος τῆς διανοίας τῆς προβάλλει τὰ ὀνόματα τῆς Στάελ ἢ τῆς Σίνδ' τοῦ ἔνδοξου ζωντας περὶ τοῦ θάρους καὶ φιλοπατρίας τῆς παρκαπέμπι εἰς τὴν Περσθόνου τῆς Ἀθρηλίας εἰς τοῦ μυκητικῶν τὰς πρὸς διοικήσιν τῆς πολιτείας ἀξιώσεις τῆς ἐπιδεικνύει τὰς μεγαλοπρεπεῖς μοιρὰς τῆς ἀγγλίδος Ἐλισαβετ ἢ τῆς ῥωσίδος Αἰκατερίνης, καὶ τέλος εἰς τοὺς κακίζοντας τὴν ἐν τῷ ἔρωτι αὐτῆς ἀστάθειαν ἀποκρίνεται ὑπερηφάνως μετὰ τῆς συγγραφείας τῆς Δελφίνης ὅτι ὁ ἔρωις πληροῖται μόνον σελίδα τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, πλὴν ἀποτελεῖ τὴν ὄλην τῆς γυναικῶς ἱστορίαν.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι οὐδὲν δύναται τις εἰς ταῦτα ν' ἀντείπῃ, καὶ ὅτι ἕκαστος ὀρεῖται, ἔστω καὶ μετὰ τινῶν ἐπιφυλάξεων, νὰ παραδεχθῇ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰσότητα τῶν νοσητικῶν τῆς γυ-

ναικῶς δυνάμεων πρὸς τὰς τοῦ ἀνδρός ἐν πάσῃ σφίραξ τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας ἐξασκουμένας. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἱστορία, εἰς ἧς αἱ γυναικες ἀρούνται τὰ πρὸς φίμωσιν τῶν πολεμίων αὐτῶν ἐπιχειρήματα, δὲν παρέχει ἡμῖν οὐδαμῶς τῶν δέλτων αὐτῆς τὸ παρῶδειγμα γυναικῶς, ἧτις, ἀναδειχθεῖσα ἡγέτις μεγάλης πολιτικῆς ἢ κοινωνικῆς μεταβολῆς, διπλοῦσεν μετὰ συνέσεως καὶ ἤγαγεν αὐτὴν εἰς τὸ ποθοῦμενον πέρας. Ὁ πόλεμος τῆς Σφενδόνης, ἐν ᾧ τοσούτος βόρβος ἀνεμίχθη μετὰ τοσούτου ἀμματος, καὶ ἐν ᾧ ἡ γελαιογραφία βρῖναι ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ὠμότητα, ἀποδεικνύει πῶσον ἐπιβλαβῶς ἐπέδρασαν αἱ γυναικες ἐπὶ τῆς ἐξεγέρσεως ἐκείνης, ἧτις, ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν, ἠδύνατο νὰ κληθῇ ὁ πρόδρομος τῆς μετὰ ἕνα αἰῶνα καὶ ἡμῶν ἐκρηγείτης μεγάλης ἐπαναστάσεως.

Οἱ τὰς ἰδέας ταύτας ἐκφέροντες, οὐχὶ μισογύναι, ἀλλ' ἀπῆθεις τῶν πραγμάτων ἐκτιμηταί, δὲν ἀκούονται εἰς τὸ παραδειγμα τοῦτο φρονούντες δὲ ὅτι ὅσῳ πλησιέστερα ἦν τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναφερόμενα γεγονότα, τόσῳ μείζονα προσκίτωνται τὴν πειστικότητά, προβάλλουσι πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων τῶν μετὰ τῆς; δεούσης βεβαίως; εὐλαβείας, καὶ τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Ρολάνδου. Παρκακολουθοῦσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀπεριττου αὐτῆς πατρικοῦ οἴκου εἰς τὸ συνηρεῖς τῆς συζυγικῆς ἐπαύλειος ἄλλος, ἀπὸ τοῦ ἰπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν εἰς τὸν περιβόλον τῆς Ἐθνοσυνελύσεως, ἀπὸ τοῦ ἐκναστακτικοῦ δικαστηρίου εἰς τὴν λαμητόμον, καὶ εἰς ὅλα ταῦτα τοῦ παριτεταμένου αὐτῆς βίου τὰ σάδικα διαβλέπουσι τὸ γεννητικόν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ σῶφρον, τὴν μάρτυρα, ἀλλ' οὐχὶ τὴν πολιτευομένην.

Ὅποια τὰ εἴτικα τῆς ἐν τῷ εὐγενεῖ ἄγωνι, ὅν κατὰ τῆς παλαιᾶς κοινωνίας ἀνέλαβεν ἡ μεγάλωφρων αὐτὴ γυνὴ, ἀποτυχίας τῆς; Ἡ ἀποτυχία αὐτῆ δέον ἀρὰ γε ν' ἀποδοθῇ εἰς ἄλλειψεις καὶ μειονεκτήματα εἰς τὴν καθόλου γυναικα ἀήθοντα

ἃ εἰς αὐτὴν μόνην ἰδιάζοντα; Ἐπταίεσσι τάχα τὸ φύλον τῆς ἢ ὁ χαρακτήρ τῆς; Οἱ περὶ αὐτῆς κατ' αὐτὰς πεπρακτεὺς εἰσὶν; φρονούσιν ὅτι ἀμρότητα ταῦτα ἐπήγαγον τὰς ἐπ' αὐτὴν, τοὺς φίλους τῆς; καὶ τὴν πατριδα τῆς; ἐνοικήσασα συμφορὰς, καταλήγουσι δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐ μόνον αὐτῆ, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἐν γένει ἀνεπαρκῆς ἐξελέγχεται ὡς ἐκ τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ ἰδιοσυγκρασίας τῆς; νὰ κατισχύσῃ τῶν πολιτικῶν καταιγίδων. Τὸ παραδειγμα τῆς; Ἐλισάβετ καὶ τῆς; Αἰκατερίνης δὲν δύναται κατ' οὐδὲν ἂ' ἀλοιώσῃ τὰ πορίσματα τῶν οὕτω πως σκεπτομένων, καθότι αἱ βασίλισσαι αὗται, κίπερ ὑπὸ πολλῶν δυσχερειῶν καὶ κινδύνων ταλαιπωροῦμεναι, διώκησαν κράτη ὑποταγῆ εἰς αὐτὰς καὶ πειθῆναι ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτῶν πλειονότητι, περσσομένα μὲν ἴσως ἐνίοτε ὑπὸ σποραδικῶν σάλων καὶ συναρπασῶν, πλὴν οὐχὶ καὶ ἐκ θαλάσσης κλονούμενα ὑπὸ διηγεοῦ; καὶ ὀργανωμένη; ἐξεγέρσεως.

Εἰς τοῦ; τὰς ἐπιφανεῖς ἱστορικὰς προσωπικότητας ἐξετάζοντα; προσέχονται ἐνίοτε αὐτόκλητοι ἐπίκουροι οἱ φυσιογνωμισταί, εἴτε αἱ εἰς ἐπαγγέλματος τοιοῦτοι, εἴτε αἱ φρονούντες; ὅτι ἡ φύσις ἐγγράφεται ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου τοῦ; ὄρατος; τύπου; τῆς; ἐσωτερικῆς; αὐτοῦ διαθέσεως, καθ' ὃν τρόπον ὁ γλύπτης ἀποτυπῶν ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ τῆς; ἀργίλλου τὰς ἀπίκας διαθέσεις, καθ' ὃν τρόπον ὁ γλύπτης ἀποτυπῶν ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ τῆς; ἀργίλλου τὰς ἀπίκας μορφὰς τοῦ ἐν τῇ δικαιοῦ αὐτοῦ κυροῦμένου ἀρχετύπου. Πρὸς ἐκτίμησιν τῶν πορισμάτων αὐτῶν, ἐὰν ἡ λέξις ἐκτιμησῆς; δύναται ἐνταῦθα νὰ ἐπισημανθῆσιν ἐννοίαν τινα ἀναγκάζουσαν τὰ τὴν ἐξωτερικὴν παράστασιν τῆς; θεμιτοῦ γυναικός; ἀποτελοῦντα στοιχεῖα;—σὺν εὐκαμπτον καὶ λεπτοφύε; ἐρρύθμισ; διὰ τὴν κάμψιν αὐτοῦ καὶ κινήσεων εἰκονίζε; ὄρα; καὶ τὰ συνισθῆναι πρόσωπον ὡσεὶδὲς καταλήγον; εἰς τὸν στρουγγύλον ἐκείνον πώγων, ὅστις φαίνεται ἐπιχαρίτως συμπληρῶν τὴν τῶν ἄλλων χαρακτήρων καλλομένην ὀφθαλμοῦ; κιστανόχου; ἐν τῇ δικυδίῃ καὶ τῷ ρεμβασμῷ; ρίνκ ἄνυψομένην ἀγερούως; πρὸ; τὰ ἀνω; ὄμα; οὐχὶ μικρῶν. Ἄλλ' ἀνεπαρκῆς εἰς τὸ μετρίμην; κῆλην ἀφρονον, ὑπομεικτικῶν, λείπει ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῦτοι; τὴν ἀκτινοβολίαν ἐκείνην, ἢ οὐδεὶς δύναται νὰ περιγράψῃ; ἢ οὐδεὶς δύναται νὰ ὀρίσῃ τὴν ἔδραν, ἢ τὴς; φαίνεται ἀναβρῦσασα ἐκ τοῦ βλεψίματος; τῶν σκιῶν καὶ τῶν ἀντακλίσεων προνομίον; οὐχὶν τινῶν μερῶν, καὶ ἢ τῆς; περιβάσει; αὐτῆς; ὡ; ἀτάξ; φωτοβόλο; μεταβῆλλοντα οὕτω τὴν καλλομένην εἰς θύλακτρον. Οἱ φυσιογνωμισταί φρονούσιν ὅτι αἱ διὰ τοιοῦτων ἐξωτερικῶν χαρακτήρων πεποιησῆσιν γυναικῆς εἰς πάντοτε σχεδὸν θερμοῦργοι τὴν διαθεσιν, μετρίτοι; τὸ πνεῦμα, πλὴν τὸ πᾶθος; αὐτῶν καὶ εὐφρίαν ἀποκαρπύουσαι ὑπὸ ἥριμον καὶ πολλὰς συνσταλαμῶν σχῆμα, ὅπερ σπανίως ταράσσεται ὑπὸ παροδικῶν σκιερμάτων καὶ ἐκλάψεων. Αἱ πεινῶνται γυναικῆ;

φρονῶνται πολλὰκι; ἀφρημέναι, σιγηλὰ καὶ ἀσπόμεναι εἰς τὴν μόνωσιν, καθότι τῆς; μακτισσοῦλου ὑπάρξεως, ἢ τῆς; περιστοιχίαι, προτιμῶσιν τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν ἔστανον τῶν μυθίων διολογισμῶν τῶν. Αἱ γυν; αὐταὶ ἀπαξιοῦσαι πάντα μέσον ὄρον, ἐγενήθησαν ἅ πάντων τῶν ἄλλων νὰ δεσποζῶσιν ἡ ἀπὸ πάντων ἂ' ἀποχωρῶσιν.

Ἄδυνατοῦμεν νὰ ἐξελέγξωμεν τὸ βασίλειον ἢ μὴ τῶν τοιοῦτων πορισμάτων ὀμολογοῦμεν δὲ ὅτι συντασσόμεθα τῇ γ' ὡς ἐκείνων, ὅτι, χωρὶς νὰ περιῶσιν καθ' ὀλοκληρίαν τὸν ἰδιάζοντα τῇ κυρίῃ Ρολάνδου χαρακτήρῳ; ἕνα τῶν περὶ γίνων τῆς; πολιτικῆς; αὐτῆς; πορείας, θεωροῦσι ταύτην μοιρεῖον ἀποτελέσασα τῶν γυναικῶν ἀρετῶν ἄμα δὲ καὶ μειονεκτικῶν, καθότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι δύναται τῆς; νὰ κεντηταὶ τὸ πλεονέκτημα ἐλαττωματός; τινος, καὶ πάλιν τὸ ἐλάττωμα ἄλλου πλεονεκτικῶν. Αἱ μέσαι ἐκείναι ὁδοὶ ἐν αἱ; ἐγκειται ἡ πρακτικὴ τῶν ἀνθρώπων συνέσις, αἱ ὁδοὶ ἐκείναι, αἱ τῆς; τῶν ἄκρων ἐξίσου ἀριστέμεναι, ἄγνοοι ἀσφαλῶς; εἰς τὸ ζητούμενον τέλος, εἰσὶ καθ' ὀλοκληρίαν ἀσυμβιβαστοὶ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ὄντος ἐκείνου, ὅπερ πᾶν φίλτρον, πᾶσαν κλίσην, πᾶν δόγμα μετατρέπει εἰς πᾶθος, ὅπερ μόνον ἤξουσι ἡ πολὺ νὰ ἄμαξ ἢ πολὺ νὰ μισθῶσιν ἐξ ὄλων τῶν φαινόμενων τῆς; δημοκρατίας; δύο μόνον παραδέχεται, συζευγνῶν αὐτὰ ἐνίοτε ἐν ἀδιωκτικῇ δεσμῷ.—τὸν ἔρωτα καὶ τὸν θάνατον, τὰ δύο ταῦτα σημεῖα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος μετέχει τῆς; αἰωνιότητος.

Ἐρωτα λοιπὸν παράρροον, ἔρωτα ἐμπλεον ζηλουτοῦ, ἐσπασων, ἀγωνιῶν καὶ ἀπαιτησεων, διεθροῦν ἡ κυρία Ρολάνδου πρὸς τὴν παζομένην αὐτῆς; πατριδα καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες; ἐκείνο πολιτεῖμα. ὑπὲρ οὐ ἀδελφῶν ἴσως; εἰργασθῆ, ἄλλ' ὑπὲρ οὐ ἠρωτικῆς; ἐτελεύτησεν. Ω; ὁ Βύρων ἐκδηλῶν τὸ καταβιβῶσκον αὐτον πάθος; πρὸς τὴν λατρευομένην γυναικᾶ διεθεθείου οὐτὴν ὅτι τὴν ἡγάπα μεθ' ὄλης τῆς; δυνάμεως τοῦ; μίσους, ὅπερ ἔτροσε κατὰ τῆς; λοιπῆς; ἀνθρωπότητος, οὐτὸ ἢ δευτέρας; Γαλλίς; ἤρατο τῆς; δημοκρατίας; μεθ' ὄλης τῆς; σφοδρότητας τοῦ; μίσους, ὅπερ τῆς; ἐνέπνεον αἱ προνομίαι τῆς; τάξεως. Πειθίδει ἐτι, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀναγνωμάτων τοῦ; Πλαυτάρχου, ἀπίστευτον ὀργίλωσ; τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν εὐκατρίων ἐκείνων, ὅτι, κατὰ τὴν ἐκφρασιν αὐτῆς; μετέτροπον τὴν φιλοφροσύνην εἰς; ἐλεημοσύνην; ἢ τῆς; χωρὶς νὰ φιληθῆ ἀπὸ τοῦ ὑποσώπιον τῶν ἀνακτόρων, ὅπου ἀπαρτήρητος ἐξενέξτο, εἰς τὴν προπετῆ ἐκείνην λαμπρήν, ἢ τῆς; ἐφάνετο ὑβρίζοντα τὴν πενηντάτη αὐτῆς; καὶ ἀφανισκῶν, καὶ ἐκέρυττεν ἐνδιμύχως; τὸν πᾶλλον κατὰ τῆς; γυναικῆς; τῆς; ἐπερμενῆς; περὶ τὸ ἄλλο, ἐκείνην ὅπου ὑπερῶν καλλοῦσας τῆς; ἢ ἐκ τοῦ βασιλικῶ αὐτῆς; διαδῆμας; ἢ εἰς αὐτῆς; πάντα ἐπὶ θαλάσσιον ἐμελλε νὰ συμμορῶσθῆ τὴν ἐρῆτην καὶ τὸ ἱερωμα. Ὑπὸ τὴν ἐπίρροον τῶν ἐντυπῶσεων τούτων δὲν ἐμφοροῦτο ὁ ἄμετρητος;

νο; χαρακτήρ τοῦ πολιτευομένου, μηδὲν ὑπεραγαπῶντος καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον θελοῦστος, ὑποτάσσοντος τὰς ὀρα; τῆς; καρδίας εἰς τὴν λειτουργημένην τῶν πραγμάτων ἐκτίμησιν, ἄλλ' ἀνεπίστεστο ἢ θερμοῦργῶ; ἐκείνη ψυχῆ; ὑπὸ εὐγενούς; πάθους; οἰστρηλατομένη. ἐμελλε νὰ ἀναδείξῃ ἐκυστὴν πυρῆα καὶ ἐστὶν τῆς; μεγίστης τῶν ἀντιπολιτεύσεων. Εἰς τὴν Ηυθὸν ταύτην τῆς; δημοκρατίας, περὶ ἣν συνεπαρῶντο εὐλαθεῖς καὶ κερηγνότες οἱ μύσται νέου πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ μέλλοντος, εἰς αὐτὴν μόνον, πρὸς ἂ' ἐποδοθῆ τὸ ἄλθρον ἐκείνο λάθος, ἐξ ὃ τοπαῦται ἐπήγαγον συμφορᾶ; ὁ ἐξορκιστικῶς; τούτῃ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ στοιχείου ἀπὸ τῆς; συνελύσεως ἐκείνης, ἐφ' ἣ; ὡ; ἐπὶ λυδίας; λίθου ἐμελλον οἱ νέοι θεσοῖ νὰ δοκιμασθῶσιν. Οἱ ὑπὸ τῆς; κυρίας; Ρολάνδου ἐμπνεόμενοι μεγαλορῆμονες δογματολόγοι ἐθελοτύφλωττον πρὸς τὰ πορίσματα τῆς; ἱστορικῆς; διδασκαλίας; ἢ ἀνὰ πᾶν βῆμα ὅτι οὐδέποτε εὐδοκίμοι αἱ ἐπαναστάσεις, ὅταν ἐν αὐταῖς δὲν ἐκπροσωποῦνται ἅπανσι τῆς; κοινωνίας; αἱ τάξεις. Δὲν ἐνεθυμῶτο ὅτι ὁ ἄγων τοῦ ἀγγλικῶ κοινωνικοῦ κατὰ τὸ δευτέρου τῶν Στουαρτῶν πάντοτε ἀνεδείχθη νικηφόρος; μέγας; οὐ περὰ τοῦ; δημοκρατίας; καὶ τοῦ; ἀγρολιπίας; ἐμχοντο οἱ περιφανεστεροὶ θεσοῖ τῆς; μεγαλόφρονος; ἐκείνης; ἀριστοκρατίας, καὶ ὅτι ἀπεναντίας; ἡ δημοκρατία κατέρρευσε ἄμα ἐξέλιπεν ὁ μεγαλεπήβολος; ἐκείνος; ἀνήρ, ὅστις τὴν μετέβαλεν εἰς τὴν μονομερῆ; μίξ; ὄρατος; πολιτεῖαν ἐτικρηστικῶν. Ἄλλ' ἐν ὅ; ἡ γαλλοὶ οὗτοι πολιτευόμενοι ἀπέλειπον πάσης; μετοχῆς; εἰς τὰ τῆς; πολιτείας; τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐκείνην, ἢ τῆς; ὀρα; πεδίνος; ἀφ' ἑνός; καὶ ἐν τοῖς; σπουδαίοντος; αὐτοῖς; ἀφ' ἐτέρου; παρεσκευάζε; πρὸ πολλοῦ τὴν ἐπανάστασιν, δὲν ἐφρόντιζον τοὺς; ἄλλους; νὰ ὑποσώσωσιν εἰς τὴν ἐκείνων τῶν πραγμάτων τάξιν το εἶρη, ἀν οὐχὶ πάντοτε ἀσφαλῶς; θημίλιον τοῦ; καθ' ὅ; δημοκρατικῶν πολιτεύματος. Ἐπίστων τὴν ἀριστοκρατικὴν καὶ κατέλιπον τὰ προνόμια, πλὴν συρρόνω; ἐδουπιστόν πρὸς τὸν λαόν, οὐ ἐφροῦντο τὰς; παρεκτροπᾶς; ἐν ταυτῇ δὲ ἀμυρρόπφ; σπασει; προσεπίθων νὰ ὀργανώσωσιν τὴν πολιτείαν ἐπὶ κληρονομίας; ἐπισφαλοῦς; καὶ περιωρισμένης, κληρονοῦσας; τὰς; πραγματικὰς τὴν μέσην ἐκείνην τάξιν, τὴν τότε ἀμοιροῦσαν ἀφ' ἑνός; μὲν τῆς; ὀργανωτικῆς; τῶν ἀριστοκρατικῶν τάξεως, ἀφ' ἐτέρου; δὲ τῆς; δημιουργικῆς; ὄρα; τῶν ὄρατων. Εὐθεῖς; ἐν ταῖς; ἰδιωτικαῖς; αὐτῶν; ἀγέσειν, ἀρχάδωντι ἐν τῷ ἀορίθῳ αὐτῶν καὶ ἰδεῶδες; πολιτικῶν δόγματι, ἀδυσώπητοι ἐνώπιον τῆς; ἀναρχίας; ἰτρομῆτοι ἐνώπιον τῆς; λαμπροῦ, ἀπεδαίχθησαν πολλὰκι; ἐν τῇ πολιτεῖα αὐτῶν ἀσπασθῆ; καὶ ἀλλοπρῶσκαλλο; ἢ ἑλλεψῆ; σφῆ; πολιτικῶν; προσηγορίας; ἢ γινεσιν αὐτοῖς; νὰ ὑπαρητικῶσιν τὴν βασιλείαν, προδίδοντες; καὶ ὑποσάπτοντες; αὐτὴν, νὰ κλιώσιν ἐπὶ τῆς; ἡγεμονικῆς; κληρονομίας; καὶ νὰ συνομῶσιν ἐν τοῖς; ἐπαναστατικοῖς; διδουλοῖς; νὰ παρεσκευάζωσιν; τὰς; ριζι-

κωτέρας; τῶν μεταβολῶν ὄρα; ἄλλοι καρπῶνται ἐπάσας; αὐτῶν τὰς; ὄρα; καὶ νὰ κορημίζωσιν τὸν θρόνον χωρὶς νὰ γινώσκωσιν ὅτι εἰργάζοντο πρὸς ἰδρυτὸν τοῦ ἱερωματος.

Αὗται αἱ τικανθῆσαι, αἱ τοσοῦτον εἰς τοὺς πολιτευομένους ὀλέθησαι, αὗται αἱ ἀνακολουθησαί, αἱ τοὺς; πάντας; ἐξίσου βλάπτουσαι καὶ εἰς οὐδὲν χρησίμων καταλήγουσαι ἀποτέλεμα, ἐνεπαρκῶθησαν ἐν τῇ μεγαλόφω γυναικῇ, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς; ὀρα; ἡχαλκῆτο τὸ μέλλον τῆς; Γαλλίας; πολιτείας. Αὕτη συνέπηξε καὶ ἀνεκφυλαίωσεν ἐν ἐκυστῇ ἀπάσας; τὰς; ἀρετὰς; καὶ τὰς; μειονεκτήματα; τῆς; μερίδος; ἐκείνης, ἢν πολλὰκι; ἴσως; ἀπεπλάνησε; διὰ τῆς; ἀκαταγνώστου; ἰσχύος; τῆς; δικαιοῦ τῆς; τῆς; ἀρετῆς; τῆς; καὶ τοῦ; κάλλους; τῆς; ἄλλ' ἢ ἢν ἡκολούθησεν ἀπόητος; εἰς τὴν λαμπρότητον. Ἐν τῷ δωμάτιῳ αὐτῆς; ἐκυροῦσθη ἡ 10η Αὐγούστου, ἡ ὀριστικὴ τῆς; βασιλείας; καταδικῆ; τοῦ; δὲ μίσους; αὐτῆς; κορεσθέντος; καὶ τοῦ; ὄρα; τῆς; συναμ; πληρωθέντος, δὲν ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς; ὑπ' αὐτῆς; ἐμπνεομένους; τὸ φρόνημα ἐκείνο, ὅπερ ἤξουσι; νὰ ἰθύνῃ πρὸς; πρακτικῶν; τινὰ σκοπῶν τὰ ἐν τῇ πολιτεῖα; συμβιβαστικῶν καὶ νὰ ποδηγετῆ; μεγάλη; πολιτικῆ; καὶ κοινωνικῆ; κινήματα. Ἡ 10η Αὐγούστου, τὸ ἄσπιλον οὗτο τῆς; κυρίας; Ρολάνδου καὶ τῶν φίλων αὐτῆς; πολιτικῶν ἀποκῆμα, δὲν ἐθάλασεν ἐνθῶς; ἐξ; ἀρχῆς; τὸ εὐχνοῦν γάλα τῆς; μητρὸς; αὐτοῦ; ὡ; ἐκθετον νήπιον ἀρηρηγῆ; ὑπὸ ἀμελιτικῶν; τροφῶν, βαπτισάσης; αὐτὸ ἐν τῇ αἰματηρῆ; τῆς; δευτέρας; Σεπτεμβρίου; κολυμβήσας; Μοιραία ὄντως; τιμωρία, ἢ ἢ ἰστορικῶς; νόμος; φαίνεται ἀμετατρέπτως; ἐπιβάλλων εἰς τοὺς; ἐν ταῖς; ῥίσει; καὶ ἀπορῆσιν αὐτῶν; κομαιομένους; πολιτευστά; Ἡ γυνή, ἢ διὰ τῶν φίλων αὐτῆς; καταλύσασα τὴν μοναρχίαν, ἔστη περὸ βιβλῆν ἐνώπιον τοῦ ἰδιοῦ ἔργου τῆς; ἀποτροπικῆς; ἀφ' ἑνός; μὲν τὴν ἀναστήλασιν τοῦ; θρόνου, μὴ τολμῶσα; δὲ ἂ' ἀνακηρῶσθῆ τὸ ὀριστικῶν τῆς; Γαλλίας; καθεστῶς; προσεπάθει; διὰ διακρουστικῶν; ἡμετέρας; τοσοῦτον δυσεπίκτων ἐν στιγμῇ; πολιτικῶν; σάλων, ἂ' ἀνακηρῶσθῆ τὴν εἰμαρομένην πορείαν τῶν γεγονότων. Μὴ ἐγκολυπαθῆ τὴν δημοκρατικὴν εὐθῆς; ἀπὸ τῆς; πρώτης; ἡμέρας; τῆς; πανδήμου; ἐκείνης; νίκης, ἐν ἣ τὸ κόμμα; αὐτῆς; τοσοῦτον εὐκροῦσῶς; προσηγορίσασαν, ἀπεστήρησεν ἐκυστὴν πάσης; πρωτοβουλίας; ἐν τῷ; μέλλοντι, πάσης; ὑπερσηχῆσας; ἐν τῷ; παρόντι, διὰ δὲ τῆς; ἰδίας; ἐκείνης; σακπῆνης, δι' ἣς; ἐκέρμησι; τὸν θρόνον, ὥρυσσε τὸν λαόν, ὅπου μετ' ὀλίγων; ἡρακῶν; τιτάνου; ἐμελλον, οὐχὶ νὰ ταρῶσιν, ἀλλὰ νὰ συμμορῶσθαι τὰ ἡρωτηρησῆσιν καὶ ἀμυσταγῆ; πῶ; μακα τὰ ἐνεπαρκῶσιν ἐν ἐκυστῇ; ὀλοκληρῶν; τῆς; μοναρχίας; καὶ δημοκρατίας; ἐνός; μεγάλου; ἔθνους.

Πλὴν οὐχὶ μόνον κατὰ τούτο ἡμᾶς; ἔσταν οἱ λογιῶδες; ἐκείνη; ἀνδρῶς; αἱ ἀντιμετωπιῶσιντες; ἢ ἢ σακπῆ; τὴν ἀντιδημοκρατικὴν καὶ τὴν ἐρατὴν καὶ μὴ κῆλησιν; τὸν ἀγροῦγον; ἀγῆνα; ἢ ἐνώπιον τῆς; γυναικῆς; ἢ τῶς; ἀπεθῶσε; καὶ τοῦ; πελέκως;

ὅστις τοὺς καθηγίαις. Μὴ ἐπιβλόντες εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς ἐγκαίρου ἀνακηρύξεως τῆς δημοκρατίας τὸ κύρος τῆς ἀρχεβουλίου αὐτῶν εἰσηγήσεως, μὴ δραξάντες δι' εὐτόλμου χειρὸς τοὺς οἴκους τοῦ σκάρου; ἐκείνου, ὅπερ αὐτοὶ οὗτοι καθέλεικυσαν εἰς τὸ πύλαγος τῆς ἐπαναστάσεως, ἠδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃσι τὸ λάθος; τῶν ἀνεγείροντες τὸν καταρρεῦσαντα θρόνον ὡς σπινθῆρον τάζεως καὶ ἐνόητος; ἐν τῷ τόπῳ. Ἀπέναντι τῆς κατὰ τῆς πατρίδος τῶν συνησιτισμένης; Εὐρωπῆς, ἀπέναντι τῆς ἀρνησιπατρίδος τῶν μεταναστώτων μὴνιδος, ἀπέναντι τῆς ἐν τοσαύταις ἐπικρατικαῖς κυφοροουμένης; ἀντιδράσεως, ἀπέναντι τῆς ἐπικαιμένης τρομοκρατίας, οἱ ὑπὸ τῆς κυρίας Ρολάνδου ἐμπνεόμενοι πολιτευταὶ ἠδύνατο, υιοθετοῦντες; τὸ ἀρχικὸν τῆς ἐπαναστάσεως πρόγραμμα, νὰ καταρτίσῃσι διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἐγγυητικῆς τῶν τὴν συνταγματικὴν ἐκείνην βραχίονα—ἐκδιάρκρον μετὰ τοῦ ἡγεμόνος—ἦτις μόνη ἠδύνατο ἴσως ν' ἀποσοβῆσθαι τοὺς τὴν Γαλλίαν ἀπειλοῦντας κινδύνους. Πλὴν ἡ ἡγέτις αὐτῶν ἐμίσει ἐτι τὴν πεσοῦσαν μοναρχίαν, καὶ ἠγάπη ἐτι τὴν βεβηλωθεῖσαν δημοκρατίαν; οὐδαίς δ' ἄγιοσι μεθ' ὁποίου ἐθνουσιῶντος θλίμματος, δυσωπῶντος ἀποστραφέντος; ὡς ἡ ἀκμή τῆς μελλούσης ν' ἀποκεραλίσῃ αὐτὴν μαχηρίας, προέπιε κατὰ τὴν πρώτῃν τῆς ἐθνουσιῶντος ἡμέραν ὑπὲρ τοῦ πολιτεύματος; ἐκείνου, οὐ τὸ ἡγερὸν ὄνομα ἐπέπρωτο κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτῆς; νὰ θεοκαπέσῃ ἀπάσας τὰς πηγάς τῆς πατρίδος. Οὕτω ἐστὶ ἀμφοτεροῦ; καὶ ἀμύχανος κατὰ τὴν δίκην τοῦ βασιλέως; τὸ γῆτρον ἐκείνου, ὅπερ συνεκράτει ἐν μιᾷ δέσμῃ τοσοῦτος ἀνθρώπους ἀντιθέτους; πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ἰδιουσίαν, τὴν ἡλικίαν, τὰς ἐξείς καὶ τὸν χαρακτήρα, ἐρᾶν, ἀν οὐχὶ ἀφανισθῆν, χαλαρωθῆν τούλαχιστον ἐπ' ὀλίγον χρόνον; πρώτῃν δὲ φορὰν ἢ ὑπ' αὐτῆς ὀδηγομένη φάλαγγ' ἠκολούθει μετὰ τὰς ἀτομικὰς ἐκείνου τῶν μελῶν αὐτῆς ὑπεργραυεῖας ἢ τοὺς χρησμούς; τῆς θεοπροσλήτου τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν δόγματος ἱερείας. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, ἀφ' ὅπου τὰ φοροζαμῶτος ἐχάρισσε πλέον τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐνεστώτος ἀπὸ πάσης προηγουμένης παραδόσεως, ἡ κυρία Ρολάνδου δὲν κατενόησε τὴν εἰς τὴν μερίδα αὐτῆς ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιβλαβλομένη ἀνάγκην; οἱ φίλοι αὐτῆς; ἐδωμάτιζον ἐνφ' ὄφειλον νὰ ἐνργῶσιν, ἠγόρευον ἐνφ' ὄφειλον νὰ κυβερνώσιν. Πολλοὶκι ἐρρήθη ὅτι ἡ κατῆχου; τῶν προσωπικῶν συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν ἀποτελεῖ τὸ προίχον γνώριμα; τῶν μεγάλων πολιτευτῶν ἢ Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλικῆς διετήρησε πάντως παρ' ἑαυτῆς, καίπερ σφοδρὰν κατ' αὐτοῦ τρέφουσα ἀποστροφὴν, τὸν περιβόητον Καικίλιον, πρωθυπουργὸς δὲ τοῦ Βικτωρος Ἐμμανουὴλ καὶ παρ' αὐτοῦ ἐπομένως; ὡς τοιοῦτος κληθεῖς; καὶ διατηρηθεῖς ἀπέθανεν ὁ Καθούρ, καίτοι οὐδέποτε τὴν συμπάθειαν τοῦ βασιλέως ἐφελύσσας. Τῆς ἀρετῆς ταύτης ἡμοῖφι; ἡ περιπαθῶς ἐρώσα καὶ σφοδρῶς μετῴσα

γυνή, ἐπανειλημμένως; δὲ ἀπέριψε τὴν σπιθαρὰν ἐκείνην καὶ θρυπτικῶν χειρῶν, ἦτις, συμμαχούσα μετὰ τῆς εὐρύας καὶ ἀρετῆς τῆς, ἠδύνατο νὰ ἐξγαγγῆ εἰς τοῦ βίου τῆς; ἀνερχίας; τὴν φρενητιώσαν παρτίδα. (Ὁ Θάνατος, ὁ μόνος οὗτος πολιτευτῆς; τῆς ἐπαναστάσεως; ἐν τῇ πραγματικῇ τῆς λείψεως σημάδι, ἠδύνατο νὰ χρονομετρήσῃ ὡς ὁ βραχίον τῆς ὑπερόχου ἐκείνης διανοίας; ἐν ἡ ἐκπορτήρῃ τῆς; Γαλλίας ἡ ἀνάστασις, πλὴν τὴν συμμαχίαν ταύτην μετὰ δεδουμίας ἀπέκρουσαν τῆς; δημοκρατίας; οἱ ἀπόστολοι; ταλαντευόμενοι; δὲ ἐν ταῖς; περὶ διοικήσεως ἰδέαις τῶν, ἀποκλίνοντες; ὅτε μὲν εἰς τὸ ἐνωτικόν, ὅτε δὲ εἰς τὸ ὁμοσπονδιακόν σύστημα, οὐστρηλατούμενοι ὅτε μὲν ὑπὸ τῶν ἀνεκνήσεως τῆς ρωμικῆς; ἱστορίας, ὅτε δὲ ὑπὸ τῶν προσράκων θρισκῶν τῆς ἀμερικανικῆς ἐθνεγεσίας; ἐμελλιν νὰ δεικνύσῃσι μίχρῃ τέλους; τὴν ἀρχαιολογίαν αὐτῶν πορείαν, καὶ ἠττηθῆντες; ἐν ὁστάτῳ καὶ ἀπεγνωσμένῳ ἔγωγι νὰ ἐγερθῶσι γίγαντες; ἐπὶ τοῦ μόνου θρόνου, ὅν καὶ ἐπαναστάσεις ἐπιφυλάττουσιν ἐνίοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν μογρήσαντας;—ἐπὶ τοῦ ἰκριακάτους. Ταυτὴν ἀνεδείχθη ἡ γυνὴ ἐκείνη; ἡ ἐκθ' ἐμφρα; διὰ τῆς; θερμῆς; τῆς; φιλοπατρίας; τῆς; καὶ τῆς; γοητείας; τοῦ; κἀλλους; τῆς; νέους; Ἀρχαίους; οὗτος; τοῦ; Θάνατος; ὑπὸ; αἰσθήματος; ὀψίστης; ἀβρο; φροσύνης, ὑπὸ; αἰσθήματος; λεπτοτάτης; ἐπισυν; εἰδησίας; ἐμφορηθεῖς; εἶχε; γράψῃ; πρὸς; τοὺς; ἐν; Ἀ; θήναις; συγγενεῖς; αὐτοῦ; πρὶν; ἢ; μοναρχίαν; τῆς; πατρίδος; ἐπιστάτην; παραδοθεῖσαν; εἰς; πιστὸν; ὄνομα; αὐτοῦ; φίλον, σὺν; τῇ; παραγγελίᾳ; νὰ; μὴ; τὴν; ἐγ; χεῖρῃ; αὐτοῦ; ἢ; μόνον; ἐὰν; ἐμάνθανε; τὴν; εἰδησίαν; τοῦ; θανάτου; του, δι' ἧς; ἔλεγε; πρὸς; αὐτοὺς; ὅτι, περιελθὼν; εἰς; ἐρίδα; πρὸς; τινα; γάλλον; ἐν; τῇ; χαρ; τοπαγιγίῳ; ὑπεχρεώθῃ; νὰ; δεγθῆ; τὴν; πρόκλησιν, καὶ; ὅτι; μετέβαινε; μετ' αὐτοῦ; εἰς; Σμύρνην; ἐπὶ; τῇ; λόγῳ; ν' ἀποφύγῃσι; τὴν; καταδίωξιν; τῶν; ἑλληνικῶν; νόμων, παρεκάλει; δὲ; αὐτοὺς; θερμῶς; νὰ; μὴ; ἐνεργήσῃσι; περὶ; αὐτῶν; ἐπὶ; τούτῳ; ἐρένας, καὶ; τε; λευτῶν; ἐπέτατε; αὐτοὺς; ἐφ' ὅπως; νὰ; μὴ; προβῶσιν; εἰς; ἄλλα; διαδῆματα, ἀφίνοντες; ἐντελὸς; ἀνεσό; χλητον; τὸν; ἀντίπαλον; αὐτοῦ; ἐὰν; ἡ; τύχη; ἐρξί; νητο; πρὸς; αὐτὸν; εὖνους. Ἄλλ' ἐὰν; τὸ; κοινὸν; τῆς; Σμύρνης; καὶ; τῶν; Ἀθηνῶν, ἐὰν; οἱ; συγγενεῖς; καὶ; οἱ; φίλοι; τῶν; μοναρχισάντων, ἐὰν; ἔστω; ὁ; κόσμος; ὁλόκληρος; ἀ; ποιμειν; ἐν; τῷ; σκότει; ἀπέναντι; τοῦ; γεγονότος; ἐκείνου,—ἐὰν; ἅπαντες; ἠγγύουν; τὰ; αἶτια; τὰ; πα; ραγαγόντα; τοιαύτας; αἰματηρὰς; συνεπειάς, διὰ; τὴν; Ἐλένην; ὅπως; δὲν; εἶχεν; οὕτως. Ἡ; Ἐλένη; τὰ; πάντα; γινώσκουσα, θὰ; ἐνόησε; τὸ; μέγεθος; τοῦ; ἐπι; συμβάντος; δυστυχῆματος, διότι; τοῦ; φροβεροῦ; ἐ; κείνου; δυστυχῆματος; πρώτη; καὶ; μόνη; ὑπῆρξεν; ἐκείνη; ἀφορμὴ; καὶ; πρωτοργός. Ἐὰν; δὲ; ἦναι; ἀλη; θές;—καὶ; εἶναι; ἀληθές;—ὅτι; ἡ; καρδία; καὶ; τοῦ; τε; λευταίου; τῶν; ἐγκληματιῶν; ὅσον; δυσερῶντος, ὅσον; χυθῆς; καὶ; ἐὰν; ἦναι; ἡ; καρδία; τοῦ; ἀνθρώπου, εἶχε; πάντως; πυθμέναν, βραχίον; τὸ; γεγονός; ἐκείνο

M. MARTZOKHS.

ΠΑΡΑΠΤΩΜΑ καὶ ΤΙΜΩΡΙΑ

[Συνέγραψε ὄρα προηγ. φυλλ.]

Μέρος Δεύτερον

Α.

Τὰ γεγονότα, ἅπερ μέλλομεν ν' ἀνηγήθωμεν πρὸς ἐξακολουθήσιν τοῦ ἱστορήματος τούτου, συνέβησαν 10 ἔτη μετὰ τὴν μοναρχίαν ποινῆ ὅλων προβῶμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν, ὀφείλομεν νὰ εἰπώμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς οδοῦ, ἣν ἐτρέπη μετ' αὐτὴν ἕκαστον τῶν πρωτεύοντων προσώπων τοῦ ἡμετέρου διηγήματος.

(Ὁ Θάνατος; τραβῆς, ὡς; εἶπομεν, ὀτανκτηφό; ρως, ὡς; ἐκ; θανάτου; δὲν; ἀπέθανεν; ἀλλ' ἵνα; ἐπ; νέληθ; εἰς; τὴν; προτέραν; του; κατὰ; ἴστυσιν; καὶ; ἐν; τελῶς; ἐβῆ; τῆς; πηγή; του; εἰρήνης; νὰ; περῶ;

θ.σιν; ἐξ; ὁλόκληροι; μῆνες. Τοῦς; μῆνας; δὲ; τούτους; τῆς; θεραπείας; καὶ; τῆς; ἀναρρώσεως; διήλθεν; εἰς; Σμύρνην; ἐν; ἐξοχικῇ; τινι; ἐπαύλει; νοσηλευόμενος; καὶ; βοηθούμενος; ὑπὸ; τοῦ; θείου; του, τοῦ; ὁποῖον; εἶχε; ἀπέσει; παρ' ἐκὼτ' μετὰ; τοῦ; τέκνου; του; ὀλίγας; μέρας; μετὰ; τὴν; ἐξ; Ἀθηνῶν; εἰς; Σμύρνην; ἀνα; ὤρησιν; του. Ὁ; σκοπὸς; τοῦ; Θάνατος; τοῦ; νὰ; μὴ; ἀποκαλυ; ὦσι; τὰ; φροβερά; αἶτια; τὰ; προσκαλέσαντα, ἢ; ἄλλον, τὰ; ἐπιβλόντα; αὐτῷ; τὴν; μονομαχίαν; εἶναι, ὅπως; κατ' ἀκολουθίαν; ἀποσοβῆσθαι; τὰ; ἀλλήματα; καὶ; τὰ; σκάνδαλα, ἅπερ; ἐν; τοιαύταις; ὑποστάσει; πάντως; γεννῶνται, καθ' ὁλοκληρίαν; πληρέστατα; ἐπέτυχε. Τὸ; κοινὸν; τῆς; Σμύρνης; ἔμαθε; τὴν; εἰδησίαν; μοναρχίας; ταύτης, ἐκ; τῶν; ἐγγυητῶν; αὐτοῦ; ἱερῶν, αἵτινες; ἐδημοσίευσαν; μὲν; τὸ; συμβᾶν, ὑπὸ; τὸν; πέπλον; τῆς; ἀνωνυμίας, ἀποσιωπῆ; ὀλοσχερῶς; τὰ; ὀνόματα; τῶν; μονομαρχισάν; τῶν. Αἱ; ἐφημερίδες; αὐταὶ; ἀνέγραψαν; γυμνῶς; καὶ; ξηρῶν; τὸ; γεγονός; τοῦτο; ἀνευ; σχολίων, ἀνευ; κρί; σεων. Ἐν; Ἀθήναις; δὲ; ἐγένεθη; μὲν; βεβαίως; καὶ; ἐ; κει; ἡ; εἰδησίς, ἀλλ' οὐχὶ; ὅτι; ὁ; ἀντίπαλος; τοῦ; φ; νευθέντος; ὑπῆρξεν; ὁ; Θάνατος, καθότι; ὁ; ἀντίπαλος; οὗτος; τοῦ; Θάνατος; ὑπὸ; αἰσθήματος; ὀψίστης; ἀβρο; φροσύνης, ὑπὸ; αἰσθήματος; λεπτοτάτης; ἐπισυν; εἰδησίας; ἐμφορηθεῖς; εἶχε; γράψῃ; πρὸς; τοὺς; ἐν; Ἀ; θήναις; συγγενεῖς; αὐτοῦ; πρὶν; ἢ; μοναρχίαν; τῆς; πατρίδος; ἐπιστάτην; παραδοθεῖσαν; εἰς; πιστὸν; ὄνομα; αὐτοῦ; φίλον, σὺν; τῇ; παραγγελίᾳ; νὰ; μὴ; τὴν; ἐγ; χεῖρῃ; αὐτοῦ; ἢ; μόνον; ἐὰν; ἐμάνθανε; τὴν; εἰδησίαν; τοῦ; θανάτου; του, δι' ἧς; ἔλεγε; πρὸς; αὐτοὺς; ὅτι, περιελθὼν; εἰς; ἐρίδα; πρὸς; τινα; γάλλον; ἐν; τῇ; χαρ; τοπαγιγίῳ; ὑπεχρεώθῃ; νὰ; δεγθῆ; τὴν; πρόκλησιν, καὶ; ὅτι; μετέβαινε; μετ' αὐτοῦ; εἰς; Σμύρνην; ἐπὶ; τῇ; λόγῳ; ν' ἀποφύγῃσι; τὴν; καταδίωξιν; τῶν; ἑλληνικῶν; νόμων, παρεκάλει; δὲ; αὐτοὺς; θερμῶς; νὰ; μὴ; ἐνεργήσῃσι; περὶ; αὐτῶν; ἐπὶ; τούτῳ; ἐρένας, καὶ; τε; λευτῶν; ἐπέτατε; αὐτοὺς; ἐφ' ὅπως; νὰ; μὴ; προβῶσιν; εἰς; ἄλλα; διαδῆματα, ἀφίνοντες; ἐντελὸς; ἀνεσό; χλητον; τὸν; ἀντίπαλον; αὐτοῦ; ἐὰν; ἡ; τύχη; ἐρξί; νητο; πρὸς; αὐτὸν; εὖνους. Ἄλλ' ἐὰν; τὸ; κοινὸν; τῆς; Σμύρνης; καὶ; τῶν; Ἀθηνῶν, ἐὰν; οἱ; συγγενεῖς; καὶ; οἱ; φίλοι; τῶν; μοναρχισάντων, ἐὰν; ἔστω; ὁ; κόσμος; ὁλόκληρος; ἀ; ποιμειν; ἐν; τῷ; σκότει; ἀπέναντι; τοῦ; γεγονότος; ἐκείνου,—ἐὰν; ἅπαντες; ἠγγύουν; τὰ; αἶτια; τὰ; πα; ραγαγόντα; τοιαύτας; αἰματηρὰς; συνεπειάς, διὰ; τὴν; Ἐλένην; ὅπως; δὲν; εἶχεν; οὕτως. Ἡ; Ἐλένη; τὰ; πάντα; γινώσκουσα, θὰ; ἐνόησε; τὸ; μέγεθος; τοῦ; ἐπι; συμβάντος; δυστυχῆματος, διότι; τοῦ; φροβεροῦ; ἐ; κείνου; δυστυχῆματος; πρώτη; καὶ; μόνη; ὑπῆρξεν; ἐκείνη; ἀφορμὴ; καὶ; πρωτοργός. Ἐὰν; δὲ; ἦναι; ἀλη; θές;—καὶ; εἶναι; ἀληθές;—ὅτι; ἡ; καρδία; καὶ; τοῦ; τε; λευταίου; τῶν; ἐγκληματιῶν; ὅσον; δυσερῶντος, ὅσον; χυθῆς; καὶ; ἐὰν; ἦναι; ἡ; καρδία; τοῦ; ἀνθρώπου, εἶχε; πάντως; πυθμέναν, βραχίον; τὸ; γεγονός; ἐκείνο

ἦτο; τὸ; πρῶτον; κύπημα, ἢ; πρώτη; τιμωρία, τὴν; ὀποῖαν, ἔνεκα; τοῦ; παραπτώματος; αὐτῆς; ἡ; Ἐλέ; νη; ὑφίστατο. Ἡ; φρίκη; ἔθηκεν; ἐν; αὐτῷ; τῷ; ἀνθρώπῳ; παν; τεπόπτην; καὶ; ἀκόμητον; φύλακα, φύλακα; ὅστις; οὔτε; δωροδοκεῖται, οὔτε; διαφροβρεῖται, οὔτε; συν; θολοκολεῖ. Καὶ; ἐὰν; μετὰ; τοῦ; φύλακος; τούτου; ὁ; ἀνθρώπος; διάκειται; ἐν; ἀρμονίᾳ, εὐτυχῆς; καὶ; ἡρε; σῶς; διέρχεται; δι' αὐτὸν; ὁ; βίος, ἐὰν; ὅμως; τούταν; τῶν, καθίσταται; κίχαις; ἀφόρητος; ἢ; ζωῆ; του. Ὁ; φύλαξ; δὲ; οὗτος; εἶναι; τὸ; ἕμπερον; συνειδῶς, τὸ; ὁποῖον; οὔτε; ν' ἀποφύγῃμεν; δυνάμεθα, οὔτε; νὰ; καὶ; τασιγάσωμεν; ἡμποροῦμεν. Αἱ; στερήσεις, τὰ; ἔλα; να, τὰ; μαρτυρία; εἰσι; μὴδὲν; ἀπέναντι; τῆς; ἀπ; νεστερίας; ταύτης; τῶν; τιμωριῶν, τῆς; τύφως; δι; λονότη; τῆς; ἡμετέρας; συνειδήσεως. Μετὰ; τινος; μῆνας; ἀπὸ; τῆς; ἀναχωρήσεως; κα; ἀπουσίας; τοῦ; Θάνατος; ἐξ; Ἀθηνῶν, ἤρξισεν; ὁ; κό; σμος; ἐκεῖ; νὰ; ὑπωπτεύσῃ; ὅτι; ὁ; Θάνατος; ἐγκατέλιπε; τὴν; γυναῖκα; του, ἀφ' ὅπου; ἄλλιστα; ἀνεχώρησαν; ἐξ; Ἀθηνῶν; ὅτε; Θάνατος; καὶ; τὸ; τέκνον; αὐτοῦ. Ὡς; δὲ; συνήθως; συμβαίνει, ἡ; κοινὴ; τῶν; Ἀθηνῶν; γνώ; ὠσι; εἶχε; μορφωθῆ; ὑπὲρ; τῆς; Ἐλένης; καὶ; κατὰ; τοῦ; Θάνατος. Ἡ; Ἐλένη; καὶ; οἱ; συγγενεῖς; αὐτῆς; δὲν; ἠδύνατο; βεβαίως; ν' ἀποκρίψῃσι; πλέον; τὸ; γεγο; νός, σὺν; τῇ; διαφορᾷ; ὅτι; ὁ; πατήρ; τῆς; Ἐλένης; καὶ; οἱ; συγγενεῖς; αὐτῆς; μεθ' ὅλου; τοῦ; ἄλλου; κόσμου; ἐν; καλῇ; πίστει; ἐνόμιζεν; ὅτι; ὁ; Θάνατος; πράγματι; ἐγ; κατέλιπε; ἀνευ; λόγου; τὴν; γυναῖκα; του. Ἡ; Ἐλέ; νη; λοιπὸν; ἔθεωρε; καὶ; ἐξελαμβάνετο; ἐν; Ἀθῆ; ναις; ὡς; θύμα; καὶ; μάρτυρ; τοῦ; συζύγου; τῆς. Ἀλλὰ; μήπως; καὶ; τοῦτο; ἦτο; τὸ; πρῶτον; παράδειγμα; ἢ; θὰ; ἦναι; τὸ; τελευταῖον, καθ' ὃ; ἡ; κοινωνία; ἀπα; τεμένη; ἐκ; ψευδῶν; τεκμηρίων; ἀποφαίνεται; καὶ; πι; στεύει; κούφως; καὶ; ἐπιπολαίως! Ἡ; Ἐλένη; λοιπὸν; ἀπήλασε; τῶν; συμπαθειῶν; ὅλου; τοῦ; κόσμου, διότι; εἶναι; ἀληθές; τὸ; λεγθῆν; ὅτι; ὁποῖος; ὅτι; ἡ; κοινωνία; συλλήβδην; ἐξετεζομένη; εἶναι;—εἰς; τὸ; ἴμι; ο; ἄν; θρω; πος. Ἡ; κοινωνία; πρὸς; τοὺς; ἀναξιο; παθοῦντας; καὶ; πάσχοντας, τοὺς; δικαιοφάνους; ὑπὸ; τῆς; τύχης, τοὺς; πειρομένους; ὑπὸ; τῶν; ἀνθρώπων; παρεχέει; ἀπειδίως; καὶ; ὁλοκληρῶς; τὰς; συμπαθείας; καὶ; τὴν; ἀγάπην; αὐτῆς, διότι; οὕτω; πως; τρόπον; τινα; ἐκδικεῖ; αὐτοὺς; ἐκ; τῶν; ἀδικῶν; βλασάνων; καὶ; ταλαιπωριῶν; αὐτῶν. Δὲν; εἶχε; λοιπὸν; ἄδικον; τὸ; κοινὸν; τῶν; Ἀθηνῶν; πρὸς; τὴν; Ἐλένην; νὰ; συμ; παθῆ, ὅπως; ἐξελάμβανεν; αὐτὴν; ὡς; θύμα; τοῦ; συ; ζύγου; τῆς, ὡς; ἀδικῶς; καὶ; σκληρῶς; ὑπ' αὐτοῦ; ἐγκαταλειβθεῖσαν. Ἄλλ' ἡ; Ἐλένη; τὰ; πάντα; γινώσκουσα; ἐπε; ρε; νὰ; ἐνόη; ὅτι; ἦτο; ἀναξία; τῆς; ἐκτιμήσεως; καὶ; τῶν; συμπαθειῶν; τῶν; ἀνθρώπων. Ἀφ' ὅπου; ὅμως; ἐ; πάτησεν; ἐπ' ἀπαξ; ἐπὶ; τοῦ; ὀλισθηροῦ; ἐκεί; νου; ἐδάφους; τῆς; καταπτώσεως; καὶ; τῆς; ἐνοχῆς, ἔκλεισε; καὶ; ὀφθαλμοὺς; καὶ; ὤτα; κατακροθῶσα; δὲ; νὰ; ἐπιβᾶλη; πρὸς; στιγμὴν; σιγῆν; καὶ; εἰς; τὸν; νοῦν; καὶ; εἰς; τὴν; καρδίαν; τῆς, ἀμερίμνος; προσχώρησεν; ἐπὶ; τῆς; οδοῦ; τῆς; διαφροβῆς; καὶ; τῆς; ἀτιμίας, εἰς

ἦν εἶχε εἰσελθεῖ χωρίς οὐδὲν νὰ συλλογισθῆ, οὐδὲν νὰ τὴν ἀναγκαιώσῃ. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ εἶχεν ἐκτραχυνοθῆ, ὥστε νὰ πιστεῖται πρὸς στιγμὴν καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ὡς ἀληθὴ καὶ βέβαια τὰ καθ' ἑκάστην παρ' ἀπάντων ἐπαναλαμβάνομενα περὶ τοῦ συζύγου της, τοῦτέστι ὅτι ἡ πρὸς αὐτὴν συμπεριφορὰ του ὑπερῆεν ἀποτρόπαιος, σκληρὰ καὶ ἀδικος. Ὅτε δὲ ἀνεχώρησε τὸ τέκνον της, τοῦ ὁποίου καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα διὰ παντός ἀπεχωρίζετο, δὲν συνεκινήθη ὡς ἔπρεπε, δὲν ἔκαμε διάβημά τι ὅπως τὴν ἀναχώρησιν ταύτην, εἰ δυνατόν, καλύσῃ, δὲν ἤλθε τοῦλάχιστον εἰς συναισθησίν τῆς πραγματικότητος τῆς θέσεώς της. Ἡ Ἑλένη δὲν ἤθελε νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἡ γυνὴ ἡ μακρὰν τοῦ συζύγου, ἡ κεχωρισμένη αὐτοῦ ζῶσα, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποφύγῃ τὰς συνεπείας τοιούτου βίου, καὶ ὅτι διὰ τὴν ἀμαρτήσασαν γυναῖκα μία μόνη ἀνοίγεται ὁδὸς σωτηρίας, ἡ ὁδὸς τῆς μετανοίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ μόνῃ δύναται νὰ ἐπανακτήσῃ ἴσως ὅτι αὐτὴ ἀπώλεσεν. Ἐπὶ τέλους δὲ δὲν ἤθελε νὰ καταλάβῃ ὅτι ἡ κοινωνία ἐπιπίπτει ἀμειλικτος καὶ λάθρος κατὰ τῶν περιβληθέντων τὴν δορὰν τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς ὑποκριτῶν καὶ ἀπαταιώνων, ὅπως τὴν ἐξαπατήσωσι, τοὺς ὁποίους ἀποκαλύπτουσα τιμωρεῖ καὶ ἐξαφανίζει αὐστηρῶς καὶ διὰ παντός. Δυστυχῶς ἡ Ἑλένη παρέβλεψε πάντα ταῦτα διότι τὸ κακὸν εἶχε λίαν προχωρήσει. Ἡ Ἑλένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῆς πικροπνεύματος μεθυσθεῖσα ἐτρέπη τὴν ἀντιθετον ὁδὸν, τὴν ὁδὸν τῆς ἀπώλειας, εἰς ἡν πεπωμένως καὶ ἀκατασχέτως τὴν ἐξορίσῃ τὸ πρῶτον αὐτῆς λάθος. Μετὰ παρέλευσιν δὲ δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ σιωπηροῦ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς χωρισμοῦ της, μὴ δυναθεῖσα ἐπὶ πλέον νὰ καλύψῃ, ὅσα πλέον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κλυθῶσι, διὰ ν' ἀποφύγῃ τοὺς σαρκασμοὺς καὶ τὰς περιφρονησεις τῶν συμπολιτῶν της, εὐτινες τέλος ὄψ' ὄλων τούτων ἀφυπνισθέντες ἤρχισαν νὰ δι-αβλέπωσι τὴν ἀλήθειαν, ἀπερῆσαν νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ αὐτὴ τὴν πατεῖδα της. Συμπεραχλαθούσης δὲ μεθ' ἑαυτῆς τὸν πατέρα της ἐφυγεν εἰς Ἀθῆνας.

Τὴν Ἑλένην οὐκ ἐπαναύρωμεν ἀργότερον καὶ ἀλλαχού, ἀλλ' ὅπ' ὄλων ἄλλας περιτάσεις.

Ὁ δὲ Θεὸς μετὰ τὴν ἐνταλῆ ἀνάρρωσιν αὐτοῦ μετέβη μετὰ τοῦ θείου καὶ τοῦ τέκνου του εἰς Κων[σταντινίαν], ὅπου διαρκῶς ἐγκατέστη. Ἐκεῖ δὲ μετερχόμενος τὸν δικηγόρον ἐεῖρδιζεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν διότι ἐκ τῆς προικῆς τῆς συζύγου του δὲν ἠθέλησε νὰ θίγῃ οὔτε κἄν μίαν δραχμὴν.

Ταῦτα εἰσὶν ἐν ὀλίγοις τὰ μετὰ τὴν μονομαχίαν συμβάντα.

Εἰς Κωνσταντινούπολιν λοιπὸν νῦν παρκαλοῦνται νὰ μᾶς ἀκολουθήσωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγκῶσαι, διότι ἐκεῖ ἐκ ἐπιθυγῶν δὲ περαιτέρω τῆς ἱστορίας ταύτης γεγονότα. Ταῦτα δὲ συνεθέσκα, ὡς εἶπομεν προομιμαζόμενοι, δέκα ἔτη μετὰ τὴν μονομαχίαν.

(ἀκολουθεῖ)
Φ. KAPPEP

ΣΤΗ ΛΙΒΑΘΩ!

Θεῖε ἀγγελε, ποῦ εἶ; τὰ οὐράνια,
ἐπαραιτήτως ταῖς ἀρουαίαις,
κ' ἤλθες κ' ἔφερες στιγμῆς ἀγίας
στὴν ὠρμία Λιβαθῶ.

Τᾶνεμου ἄρρησες τὰ δύο φτερούγια,
καὶ τὸ πέταγμα μὲ μιὰς ἀρνῆθης,
μὲ μακρὸ φόρεμα κίτριον ἐνδύθης,
κ' ὠνομάσθης Μκριγῶ.

Ῥόδα σου ἔδωκεν ὁ κάμπος ὄψι,
τῆ φουουλὰ του γλυκὸ ἀνδρόνι,
καὶ τὸν ἔρωτα ἴσως τραγῶν,
μάτρια βεῖλη ὁ κυνηγός.

Νύχτα ἦτανε μαύρ' ἡ ψυχὴ μου,
καὶ στὴ νύχτα μου σ' ἦσαν σελήνη,
καὶ παράδεισος μὲ μιὰς ἐρίνης
ἡ ψυχὴ μου καὶ οὐρανός.

Ἀργιστόλι, 21 Ἀπριλίου 84.

Π

ΜΙΑ ΝΥΚΤΑ ἘΣ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Σ κ ι α γ ρ α φ ῖ α

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς μᾶς ἔλεγε, διέκρνε μέσφ τοῦ ἡρώδους ἐκείνου ἐν ζῶον προσώμῳ λαγωῦ, μετ' ὅτα εὐμαγέθη, οὐρὰν ἐλικαιεῖδῃ, φθαλμοὺς ἐκπέμποντας ἐβουρὰς ὀλίγας, μὲ στόμα γλῆνον καὶ πλῆρες ἀίματος, μέσφ τοῦ ὁποίου ἐρρινοῦτο ὡσεὶ ἐπιπλέοντες ὄζεις ὀδόντες κατὰλευον, τὸ δ' ὄλον αὐτοῦ μαζῶν ὡς κόραξ, τραγωδῶς ὡς γοῦρος, ὑπερ ἀνεπῆδα ὡς πρῆλλν καὶ περιέρρεπε τὴν κεφαλὴν του δικῆν ἀνεμομύλου.

Προσέθηκν ἡμῖν ὁ γέρον, ὅτι προσεβήσας κ' κἀμὴ τὸν σταυρὸ του δὲν ἠδυνῆθη, ὡς αἰσθάνθη τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατεψυγμένην καὶ χερραῖαν, τ' σῶμα του ξυλοπαρμένο καὶ τὴ μιλιὰ του κρατημένη. Ἀφῆθεις λοιπὸν εἰς τὴν κατὰ λογισμὸν ἐπικλησίαν τοῦ θεοῦ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς του, οὐδέ μὲν δὲν ἠδυνῆθη νὰ ἀνοίξῃ.

Μετὰ στιγμὴν δὲν ἠσθάνετο ἄν ὠνοίξαίτο ἡ ἐν ἄλλῳ κόσμῳ εὐρίσκατο, ὅπου ζῆ τις μόνον ἐν πνεύματι καὶ ἀπάτη.

Ἡ σελὶς εἰσὶναι στρέφεται καὶ ἐνθ' ἕως τοῦ

ὁ γέρον ἐβραβίωτο ἡμᾶς; ὅτι ὅλα τὰ προλεχθέντα τὰ εἶδα ὀλοφάνερα, ἧδη διηγεῖτο ἡμῖν τὴν μεταφωρὰν τοῦ σώματός του, ἦν ἐν νάκρη εὐρισκόμενος ἠσθάνετο, μὴ δύναμενος κατ' οὐδὲν νὰ ἀντιπρᾶξῃ.

Καθ' ἣν στιγμὴν, ἐξηκολούθησεν, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσπρραχθῆσαν, πέριξ αὐτοῦ ἠκούσθησαν διάφοροι σφρυγμοὶ, προξενούντες φοικίαισιν παρεμπερῆ ἐκείνην, ἦν αἰσθάνομεθα ὅταν ὕλος ζῆται, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἐλαφρυνθὲν ἀνυψῆτο ἐπὶ πτερούγων ἀνεμῶν.

Βεβαίως, προσέθηκν, οἱ ἀναθεματισμένοι μὲ ἔπερναν ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἐκτοτε οὐδὲν ἄλλο ἠσθάνθη ἡ τοῦ σπαρταγμοῦ τοῦ σώματός του, ὅταν τὸ ἐξεσπενδόνιζον ἀπὸ γκρεμοῦ σ' ἐρᾶχο.

Ἦγνοίε ἐπὶ πόσας ὥρας τὸν περιέφερον, ἐπίστευε δὲ, ὅτι δυνάτν τὰ περῆλθον καὶ ὀλόκληροι ἡμέραι, διότι μετὰ τὴν ἀφυπνιστὴν του εὐρέθη σὲ χωμένο κόσμο.

Ἐν τούτοις ἐπέση μοιραία στιγμὴ, καθ' ἣν ἠσθάνετο ὅτι πίπτει, πίπτει, κατακρημνίζεται εἰς σκοτεινὴν « ἄβυσσον καὶ βλέποντας, ἔλεγε, τέτοιο κίνδυνον, ὅπου κἀδὲ τόσο ἀνοίγε ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιῇ ξερνώντας φωτιά, ἐνοιῶσα μίαν ἀνατρι- » χιλια' ὄλο μου τὸ κορμὶ, ποῦ ἡ καρδιὰ μου ἐ- » σπαρτάρησε σ' ἄν τὸ ψᾶρι καὶ τὰ μάτια μου μο- » νομιὰς ἀνοίξαν ἀπὸ τὸ φόβο. τοῦτο ἦταν » θᾶμια Θεοῦ παιδιὰ μου, ὅπου ὅλο μὲ μιὰς εὐ- » ρέθηκα ξαπλωμένος μὲτ' σὲ μιὰ χωρραφιά κ' ἐ- » κύτταα τὸ φέγγαρι π' ἔφεργε σ' ἄν ἡμέρα.

« Ἡ βραδεῖα ἦταν ὁμοίωρη ἐξηκολούθησε, καὶ ἠθέλησε ἐν σηκωθῆ πλὴν ἀμέσως ἠσθάνθη τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα παρμένον' ἐπίστευε δὲ ὅτι ὁ πειρασμός τὸν ἐσημάδεψε γιὰ νὰ τὸν γωορίσῃ ἔς τὸν ἄλλο κόσμο.

« Δυστυχισμένος χωρίς νὰ ἔμπαρῶ νὰ πᾶρω τὴ » περκατησά μου ἐκλασσα τὴ μοῖρά μου καὶ ἐ- » ζήτησα τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σὲ ἴλιγο » ἔξαρίστακα γλέποντας ἀνάμεσα ἔς τοὺς βᾶτους » μία κχυρορομένη γρηῃ, π' ἐρχώντανε κατ' ἀ- » πάνον μου.»

Ὁ γέρον, οὐτινος τὸ πρόσωπον ἐκ τῆς διηγήσεως ἐραίνετο ὡσεὶ ἀχνίζον, προσέθηκν, ὅτι ἡ γραῖα αὐτῆ πᾶ ὑπέδειξε γόργα τινὰ δι' ὧν, ἂν δὲν ἐβῆθη ἐντελῶς, ἠδυνῆθη ὅμως νὰ θαλίξῃ ἐλευθέρως. Μεθ' ὅ ἡ γραῖα ἐξηρακίσθη καὶ μέλκν νέρος, κηπουρὸ κατεπλήρου τὸν τόπον τῆς διαβάσεώς της. Ἐκτοτε πλέον οὐδέποτε ἐλάχισεν ὑπὸ συκῆν, διὰ δὲ τῶν γόργων ἐκείνων ἐθεράπευσε πολλοὺς χωλοὺς καὶ δαιμονισμένους.

Καταστρέφων τὴν διηγήσιν του ὁ γέρον ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου του μικρὸν ἱωμένον κιβώτιον ἐκ λευκοσιδήρου πλῆρες τοιοῦτων ριζῶν καὶ χόρτων ἱαμικτῶν, ἅτινα μοὶ ἐπροξένησαν φοικίαισιν ὄχι τῶσαν διὰ τὴν εἰδωλῆ αὐτῶν ὄψιν, ὅσον διὰ τὸν μυστηριώδη τρόπον, μεθ' οὗ ὁ γέρον ἐπεδείκνυε καὶ ἐφύλαττε ταῦτα.

Εἶτα ἐρρόρησε ποτήριον εἰνον σπογγίσας τὰ χεῖλη του διὰ τοῦ μετακασπίου τῆς δεξιᾶς χειρὸς του.

Ὁ πατήρ τοῦ κουμπάρου μου, ὁ ἔτερος γέρον, μετὰ τοσαύτης θρησκευτικῆς εὐλαθείας ἠκροάτο τὰ παραδοξολογήματα ταῦτα, ὥστε ποτὲ μὲν ἐσταυροκοπεῖτο, ποτὲ δ' ἐξερῶνε ἐπιφανηματικὴν εὐχὴν—ὁ Θεὸς νὰ φλάξῃ—ξωθεῖρὸ νὰ γένη, ἄλλ' ἀπὸ τὸ σπῆθί μας, καὶ τὰ παρμόια, ὑπολαβῶν δὲ τὸν λόγον ἤρχισε καὶ οὗτος νὰ διηγῆται τὰ κατὰ τὸ ἐπίζηλον διάστημα τῆς ἐγδοηκοσταετοῦς ἡλικίας συμβάντα αὐτῷ, ἀναρριπίζων ἐν ταῦτῷ καὶ τὴν πυρὰν.

Πρὸς τοὺς ἄλλοις διηγῆθη ἡμῖν καὶ τὰ ἐπόμενα. « Δεκαεξετής πιστικός ἦτο τότε παίζων τὴν φιλήρημον φλογέραν παρὰ τὰς ἄλλας ρέντος χεμιάρου, εἰς τὰ διαυγῆ τοῦ ὁποίου ρεῖθρα ἐδροσίοντο τὰ πλανώμενα πρόβατά του.

Ἦτο μεσημβρία θερινῆ, ἀλλ' ἡ δροσερὰ θαλασσία αὐρα ἐμετρίαζε κάπως τὸν καύσονα.

Ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς φλογέρας τοῦ ἐχάρισε ὕπνον ἠδὺν ἐπὶ παχείας γλῶττης' μετὰ στιγμὴν ὁμως ἀκούσας ἐπαναλαθνομένην, ὡσεὶ ἀπὸ μακρῶθεν ἐπιπλέουσιν τὴν φωνὴν τῆς φλογέρας του, ἀνετινάχθη, ἠνοῖξε τὰ βλέφαρά του, ἠνωρθῆθη καὶ περίτρομος ἐναντι αὐτοῦ εἶδε, μὲ τὰ μάτια του, ὡς ἔλεγε, γυναίκα λευχειμονούσας ἐκ τῶν χειρῶν κρατουμένης, αἰτίνες κυκλιδὸν ἐχόρευον κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς ὑπὸ τοῦ μικροῦ κουτσοδαμιονίου παιζομένης φλογέρας, ὅπερ μέσφ αὐτῶν ἐκαθήτο.

Τὰ ἔλασε, ἔλεγε, καὶ ἔτριβε τὰ μάτια του γιὰ νὰ πιστεῖται τέτοια παρησία, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἠθέλησε νὰ προχωρήσῃ εἶδεν ἀπάσας καταδυομένας ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὴν φλογέραν αὐτοῦ εἰς ἡν θέσιν τὴν ἀφῆκεν.

Ἐκαμε τὸν σταυρὸν του καὶ τὸ κάκισε ἔς τὰ τέσσαρα ἐβραβίον δ' ἡμᾶς, ὅτι οὐδέποτε συνέτυχεν, ὠραιοτέρως γυναίκας κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ πρόσωπον.

« Αὐταῖς ἦτανε ἡ ἀνεράιδις, ὅπου θγαίνουον » τὸ μεσημέρι ὅταν ἀκούεν λαλούμενον.»

Καὶ ὁ Θεὸς ἠδύκνησεν ὥστε ἡ ἐπεξήγησις αὐτὴ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀπέραντον ἐκείνην συνομιλίαν.

Ἡ νύξ ἦτο βεβαίως προκεχωρημένη καὶ ὁ ὕπνος ἐκρέματο ἐπὶ τῶν βλεφάρων μας.

Αἱ γυναῖκες εἶχον πληρώσει τὰ ἀδράχητά των, τοῦ δὲ γέροντος ἐκείνου ἡ κεφαλὴ κατένευε, μετὰ δύναμει, ὡσεὶ ἦτο κατὰ τὸ ἡμισυ κεκομμένη.

—Εἶνε ὦρα νὰ πλαγιάσωμε—εἶπεν εἰς τῶν παρκαθημένων καὶ πάντες ἠγέρθημεν ἀνταλλάξαντες τὸ καλὸ ξημέρωμα.

Ἡ γραῖα κουμπάρα μὲ συνώδευσεν εἰς τὸ μόνον δωμάτιον ὁ κατὰ προτίμησιν ἐγὼ κατέλθον τὴν νύκτα ἐκείνην, ἵνα μοὶ ὑποδείξῃ τὴν στρωμνὴν καὶ ἐνοήσῃ ἂν εἶμαι εὐχαριστιμένος.

Ἰστατο παρ' ἐμοὶ, ἐνθουσιμαί, ὑποφροθυσά με ἐν τῷ ἀπεκδυέσθαι, ἐνθ' ἐνταυτῷ μοὶ ἔλεγεν—νὰ ξερες, παιδί μου, λένε πῶς αὐτὸς ὁ πολυγέρονος ἔχει καμέρι, μὰ ὁ Θεὸς ξερεῖ.

Εἶτα μ' ἐκακλινύκτισεν, ἐξεργύλισε τὸ κανθῆλι,

έκλεισε τὴ θύρα, ἐνῶ ἐγὼ ἐβουθίστην ἐντὸς σωρείας καρπεῶν καὶ ἀπλαδίων.

Τὰ βλέφαρά μου ἐσπραγίσθησαν ἐν ἀκαρεί, ὃ δὲ ὕπνος ἤδως καὶ βαρὺς με κατέσχε.

Τὸ μεσονύκτιον ἐπρόχωρει, πιστεύω δὲ καλῶς, ὅτι πλεόν τῶν τριῶν ἄρθῃν ἐκοιμώμην ἡσύχως ὡς ἄρτος ἐν μητρικῇ ἀγκάλῃ.

Πλὴν αἶφνης ἐν ὕπνῳ καὶ ἐν τῇ νυκτίᾳ ἐκείνῃ σιγῇ σφοδρῆς τιναγμὸς καθ' ὅλον μου τὸ σῶμα παρ' ἄφρονος μ' ἀφύπνισεν, ἐν στιγμῇ καθ' ἣν κτύπος ἤκούσθη προσόμοιος ἐκρηγνυμένης καρμπίνας.

Ἀνηγέθη τρέμων καὶ ἐτι πλεόν ἐβουθίστην διότι εὐρέθη 'σ τὰ σκοτάδια.

Τὸ κρεβάτι μου ἐνόμιζον ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἄλλην θέσιν, τὴν στραωνήν μου ἀνώμαλον, τὸ προσκείμενόν μου χαμαὶ, τὰ ἀπλαδία καὶ καρπέτας δίκην σωρῶ ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, τὰ πάντα τέλος ἄνω κάτω, ὡς καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐπίστευον ὅτι κείμεα κατὰ πλάτος τῆς κλίνης μου.

Ὁ νοῦς μου σκοτεινὸς ἐν τῷ σκότει ἐκλυιδαίτο μέσα τῆς ἀβύσσου τοῦ φόβου καὶ τῆς χαμάρας.

Αἱ χεῖρές μου ἐζήτουν τὰ σκεπάσματα καὶ ἀντ' αὐτῶν συναλάμβανον τὸν ἐπενδύτην μου, οἱ ὀφθαλμοί μου τὴν θύραν καὶ ἀντ' αὐτῆς διέκρινον τὰ κόνισματα, ἐνόμιζον τὸ παράθυρον ἠνεωγμένον καὶ ἴσως ἀντ' αὐτοῦ ἐβλεπον τὰς πτυχὰς κρεμαμένου τινὸς φουστανίου, τὰ πάντα ἦσαν ἄνω κάτω, ἐγὼ δὲ τὸ θῆμα τῆς παραδόξου ταύτης ἐπαναστάσεως.

Τέλος περобиσμένοι ἐκαλύφθη ὅσον ἠδυνήθη καὶ ἐκλείσα τὸς ὀφθαλμούς μου σριχτὰ—σριχτὰ, ἐνῶ τὴν καρδίαν μου ἠθανόμην πετώσαν καὶ τὰ γέιλῃ μου δεόμενα ἀχ' ἴποτε νὰ φέξῃ, —πότε νὰ ἰδῶ ἀχτίδα 'σ τὸ παραθύρι.

Πλὴν ὁ κτύπος ἐκείνος ἀνεπαλλεν ἐτι ζωντανὸς εἰς τὰ ὠτά μου, μάτην δὲ προσεπάθουν νὰ κρατήσω τὸν φόβερὸν τοῦτον ἀντίπαλον.

Μετ' ἐπισημασίαν, ἐμεγενθύνετο, συνετέλλετο, ἐπαιτύνετο, πᾶντοτε δὲ ἐπίφοβος ἐπανελαμβάνετο.

Νὰ κοιμηθῶ ἐφοβούμην, ν' ἀνοιξῶ τὸς ὀφθαλμούς μου ἐτρόμαξον, ἐβουθίζομην μόνον, ἐφ' ὅσον ἠδυνήθη ἐντὸς τῶν σκεπαμάτων ἐκείνων καὶ περιετέλλον τὸ σῶμά μου, ὅπως καταστήσω αὐτὸ ἀφανεστερον.

Οἱ ἀναθεματισμένοι ἢ ἀνεραϊδίαι, τὰ σκιστικὰ, ὃ γέροντος ἐκείνου, ποῦ ἐπόρευε τὰ μαῦρα χεῖρα του 'σ τὴ φωτιά, ἢ μακροφρομένη ἐκείνη γοργὰ μετὰ τὰ χορτάρια, πάντα ταῦτα ἵσταντο περίε μ' ἐμοῦ καὶ τὰ ἐβλεπον ὀλοφάνερα, ἐνῶ εἶχα τὸς ὀφθαλμούς σριχτὰ-σριχτὰ κλεισμένους.

Νὰ στραφῶ ὀλίγον δὲν ἐτόλμων, νὰ σηκωθῶ ἐπίσης, νὰ βῆξω οὔτε, ἀλλ' οὔτε νὰ φύγω οὔτε νὰ φωνάξω οὔτε . . . οὔτε νὰ πάρω τὸν ἀνασασθῶ μου.

Ἐὰν ἐξέτασιν τὴν χεῖρά μου βεβαίως ἢ χεῖρ τοῦ γέροντος ἐπαίτου θὰ τὴν ἤρπαζε, τοὺς πόδας μου, ὅχι, διότι ἀποκάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι ἀνάμεσα 'σ τὰ κροκίδια ἔκτανε χωμένη ἐκείνη ἢ γοργὰ μετὰ τὰ

χορτάρια, νὰ ἀνοιξῶ τὸς ὀφθαλμούς μου ἐτρόμαξον, ἵνα μὴ ἀντικρύσω τὰ κίτρινα ἐκείνα ὀμμάτια τοῦ πειρασμοῦ, ἐν συνόλῳ δὲν ἐτόλμων νὰ κινήσω τοὺς δακτύλους μου.

Πόσον ἐπεθύμουν τὸ δωμάτιόν μου καὶ τὴν παρήγορον θωπευτικὴν χεῖρα τῆς μητρὸς μου! Ἐνόμιζον τὴν θύραν ἠνεωγμένην, τὸ παράθυρον τριζόν, τὴν κλίνην μου σαλευομένην εὐθὺς δὲ ὡς ἀκτίς τις τῶν ὀφθαλμῶν μου διέσχισε τὸ σκότος καὶ ἐνεφρηνίζοντο πρὸ ἐμοῦ τὰ κάτασπρα γένεα τοῦ κυροῦ ἐκείνου γέροντος.

Ὅλας ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ταραχῇ διηρχόμην στιγμὰς κολάσεως καὶ βασάνων, τὰ πάντα δι' ἐμὲ οὐδὲν ἐσβῆκινον, ὅσον παρήγορός τις λέξις, φωνὴ κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας.

Ἐντούτοις ὁ θεὸς ἤλθε καὶ μακρόθεν ἤκουσα τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος: πόσον γλυκεῖα μοὶ ἐφάνη!

Ἀνέλαθον οἶνεὶ τὴν ἐλευθερίαν μου, ὃ νοῦς μου ἀνέτειλεν, ἢ καρδίαν μου ἐνίσχυθη, ὅτε μάλιστα κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσα ἐξωθεν ἀναστεναγμὸν τινα ἐκφρασιν ψυχῆς πεπονημένης.

Ὁ ὕπνος ταχὺς, ταχὺς ἐσπευσε πρὸς παρηγορίαν καὶ ἐκοιμήθη τὸν γλυκύτερον ὕπνον τοῦ διαφυγόντος τὸν Θάνατον.

Ἐντούτοις ἠθιθανόμην ἐνίστα καθ' ὕπνον τὸ σῶμά μου σπαραττόμενον, καὶ ἐν τῇ ὀμοπλατῇ μου περιεχομένην τὴν ψυχράν πνεύσιν τοῦ φόβου.

Ἡ ἡμέρα τέλος ἐφάνη ἰαχρὰ καὶ γλυκεῖα. Παίζουσαι ἠλιακαὶ ἀκτίνες ἐχαίρειναι τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐδόξακα τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀλέκτορα ἐκ μέσης καρδίας.

Παρακρῆμα ἐνδύθει ἐξήλθον.

Ἐύρον τὴν θύραν ἠνεωγμένην καὶ τὴν χονδρὴν τοῦ γέροντος βακτηρίαν χαμαὶ.

Καὶ ἡ πτώσις αὐτῆς ἦτο τὸ αἷτιον τῆς νυκτερινῆς; ἐκείνης κολάσεως μου.

Ἐν Λευκάδι τῇ 25 Αὐγούστου 1884

ΝΙΚΟΛ. ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

ΟΙ ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΝΑΔΕΙΧΘΕΝΤΕΣ

[Συνέχεια ὄρα προηγ. φυλλ.]

Ἀπὸ τῶν φιλοσόφων καὶ κληρικῶν μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν τάξιν τῶν πολιτικῶν. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος, καθ' ἣν ἐτι ἐποχὴν δὲν ἴσχυον οἱ φιλελεύθεροι θεσμοί, οἱ εὐστοχώτερον τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἱκανοτήτων προάγοντες, ἀπ' αὐτῆς ἐτι ἀρμόμεθα ἐνδείγματα Ἀνδρῶν ἀφ' ὧν, εἰς τὸ ὕψιστον θάβρον τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς κλιμακῆς ἀνεβλήθων. Ὁ ἐνδοξὸς Θεμιστοκλῆς, κατήγετο ἐκ χωρίου τῆς Ἀττικῆς καλουμένου

Φρέακ, καὶ ἦν νόθος υἱὸς ἀρκυοῦ τινος Νεοκλέους. Ὁ ἀντιμαχος, ἀλλὰ καὶ σύμμαχος αὐτοῦ ἐν τῇ στιγμῇ τοῦ κινδύνου τῆς πατρίδος ἀναδειχθεὶς, Ἄρις ἴδης, καὶ αὐτὸς οὗτος ἐν συντόμῳ πένια κατ' ἐβίωσεν, ὡς ἱστορεῖ Πλούταρχος, καὶ τόσον ἠμὸς πένης, ὥστε, αἱ δύο αὐτοῦ θυγατέρες, ἀνύμφευτοι ἐπὶ πολλὴν κερῖον, καὶ μετὰ τὴν τελευταίην αὐτοῦ ὑπελειφθήσαν, δι' ἑλλείψιν τῶν πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτῶν χρημάτων. «Καὶ μετὰ τὴν τελευταίην ἀπολιπόντος θυγατέρας δύο, πολλὴν χρόνον ἀνεκδύτους δι' ἀπορίαν γεγεννημένας.»

Ὁ οὐχ ἦτον ἐνδοξὸς τῶν θηδῶν στρατηλάτης Ἐπαμεινώνδας, καὶ οὗτος ἀφανὴς καὶ ἀπορος ἐκ γενετῆς ἦν, καὶ τῶν ἡδονῶν τοῦ πλοῦτου, οὐδαμῶς ἐγεύσατο. «Καὶ γὰρ Ἐπαμεινώνδας, ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος, ὄν πάντες ἄνθρωποι γινώσκουσιν ἐν πενίᾳ καὶ τραφέντῃ πολλῇ καὶ βιωκατα.»

Ἀλλὰ μὴ καὶ Φωκίαν, ὃ ἀνεφελὸς οὗτος ἦλιος τῆς πολιτικῆς συνέσεως καὶ χρηστότητος, ἠδύνατο νὰ σεμνυνθῇ ἐπὶ γένους λαμπρότητι, καὶ ἀρίστη καταγωγῇ; Ὁ πατήρ αὐτοῦ μετήρχετο, τὸ εὐτελεῖς ἐπάγγελμα τοῦ «δοδικαστοῦ», ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον κουταλοποῦ.

Ὁ ἐπιφανὴς Λύσανδρος, δὲν περισταταί πτωχὸς καὶ πένης, πρὸ τῶν ἐμπροσθέντων τῆς ἱστορίας ἐρευνητῶν; Ἰδοὺ αἱ περὶ τούτου ἐκφράσεις ἀυθεντικοῦ τῆς βιογραφικῆς τῶν ἀρχαίων ἱστορίας, μάχτυρος. «Καὶ Λύσανδρος ἐτραφε ἐν πενίᾳ καὶ παρέσχεν ἐκεῖνον εὐτακτον, καὶ ἀνδρώδη, καὶ κρείττονα πάσης ἡδονῆς.»

Καὶ πῶς δυναμέθα ἤδη νὰ παρίδωμεν τὸν ἐπιφανέστερον αὐτῶν πολιτικῶν ῥητόρων τῆς ἐποχῆς του, τὸν Δημοσθένην; Ὁ πατήρ αὐτοῦ ἦν μαχιροποῖος, καὶ ναι μὲν κατέλειπεν αὐτῷ ποῖαν περιουσίαν, ἀλλ' ἔμεινε ὀρρανος ἐπάτειρος ὁμίλις, οἱ δὲ ἐπίτροποι, οἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι σήμερον, ἀδικαίωπως τὰς τῶν ὀρφανῶν περιουσίας καταχρώμενοι, οἱ κατηράκων ἐκείνου ἐπίτροποι, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸν ἠδίκησαν, ὥστε, «καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ τὸν μισθὸν ἀποστερηθῆαι.»

Ἐν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τῆς Ἑλλάδος πολιτευτὰς μεταβῶμεν, πάντας τοὺς πολιτικούς τῆς ἐπικρατείας ἡρώας, ἐκ τῶν τεσσάρων ἢ πέντε, ἀπ' ἀκρασεστάτων συναντῶμεν προσερχομένους, ὡς ἀπλᾶ δι' ὑποδείγματα ἀναφίρομεν, τινὰς ἐξ αὐτῶν ἐν οἷς καὶ τὸν ἠρωϊκὸν Κανάρην.

Ὁ ἐν τῇ πολιτικῇ τοσοῦτον διακρίθεις Γεώργιος Βούλγαρης, ἦν υἱὸς ναύτου, κατακταθέντος μάλιστα εἰς τὸν στόλον τῶν Ὀθωμανῶν.

Ὁ Μαυρομυχάλης, ὅστις καὶ μόνος καὶ ἄπικα ἢ γενεῖ αὐτοῦ σπουδαιότητην ἐν τῇ ἐπαναστάσει καὶ τῇ ἐν γένει πολιτικῇ τοῦ Ἐθ. οὖς, ἐπιρροὴν ἐξήγαγεν, κατήγετο ἐκ τοῦ μικροῦ χωρίου τῆς Μήνης Ἀλίκα. Παῖς ἐτι ἐπλανᾶτο ὀρφανὸς, καὶ περιλυτός, ὡς ἐκ τῆς συμπαθοῦς ἑμῶς καὶ εὐρπυοῦ αὐτοῦ μορφῆς, οἱ συγχωρικοί του ἀπεκάλουν

αὐτὸν «ὁ μαῦρος ὁ Μιχαῆλης», ἀπαρραλλάτως ὡς καὶ ἡμεῖς ἐν Ζακύνθῳ χειρίζομεθα ἐπὶ παίδων τὴν φράσιν «τὸ μαῦρο», καὶ συνοδοιμεν τὴν ἐκφρασιν ταύτην, μετὰ τόπου γλυκεῖος, καὶ μορφασμοῦ κατακλινοῦς, ὅπως ἐπιδεικνόμεν τὴν σπουδαίαν ἡμῶν πρὸς αὐτό. Ἐκ τῆς φράσεως δὲ ταύτης «ὁ μαῦρος ὁ Μιχαῆλης», ἐπεκλήθη κατόπιν Μαυρομυχάλης, καὶ τοσοῦτον ἐτιμωτέρω βραδύτερον, ὡς ἐκ τῆς διανοητικῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Καὶ μήπως ὁ πολλὸς Ζαΐμης, ὁ πρῶτος ἐνοουμέν, δύναται ν' ἀναγάγῃ τὸ ἐκευτοῦ γένος, εἰς ἐπίστων πηγῆν; Ὁ πρῶτος Ζαΐμης ἦν μικρὸς ὑπάλληλος τῆς Τουρκίας εἰς Αἴγυπτον, βαθμυδὸν δὲ διὰ τῆς αὐτοῦ ἀξίας προήχθη, καὶ ἐτιμῆθη ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ τοῦ Ζαίμη, σημερινός, ὡς ἱστορεῖ ὁ Γούδας, τιμαριούχον. Ὅστε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ζαΐμης, κατόπιν ἔλαβε. Καὶ ὅμως ὁ Ἄνδρέας ἰδίως Ζαΐμης, διὰ τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ αὐτοῦ ἐδοξάσθη.

Ὁ ἀρχικὸς Τρικούπης, δὲν δύναται νὰ σεμνυνθῇ, ὡς ὁ νῦν πρωθυπουργός, ἐπ' εὐγενείᾳ γένους καὶ καταγωγῆς. Ὁ προγεννητῶρ αὐτοῦ, ἦν ἀσημὸς τις Ματθαῖος ὀνόματι, ἀπ' οὗ παρήχθη καὶ ὁ Σπυριδὼν Τρικούπης, πατήρ τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ, ὅστις, καὶ διὰ τῶν ὑψίστων πολιτικῶν ἀξιοματῶν τοῦ Ἐθ. οὖς, ἐτιμῆθη.

Ὁ Κανάρης τέλος, ὃ ἐνδοξότατος τῶν πολιτευτῶν τοῦ ἡμετέρου Ἐθ. οὖς, κατήγετο ἐξ ἀσημῶν ναυτικῶν, καὶ αὐτὸς ἐτι, καθ' ἣν ἐποχὴν ἠκτινοβόλησεν ἡ ἐθνικὴ ἐπανάστασις ἦν πλοίαρχος μικροῦ ἐμπορικοῦ πλοίου. Καὶ ὅμως ὁ ἀνεθ τίτλων καταγωγῆς, καὶ πλοῦτου ἄμοιρος Κανάρης, διὰ τῆς νοσημονεστάτης αὐτοῦ ἀξίας, καὶ τοῦ περιφλογῶς πατριωτισμοῦ τῆς ἠρωϊκῆς καρδίας του, ἐδοξάσθη οὐ μόνον ὑπὸ πάντι ὀμοεθνῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ συμπατοῦς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἐκ τῶν πρωτευσάντων πολιτευτῶν τῆς τῶν ἡμερῶν μα; Ἑλλάδος, ἀναφίρομεν, τὸν κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, πλεόν παντός ἄλλου τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐθ. οὖς, τὸν κειρήνηνον Ἐπαμεινώνδαν Δεληγεώργην, ὃν οἱ λαβρόστατοι ἐκ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, ὡς υἱὸν χωροφύλακα οὗς διέστυρον ἀφρόνος φρονούντες, ὅτι διὰ τοιαύτης ἐκφράσεως ὑπεβιβάζον αὐτὸν, ἐνῶ τούναντι, δι' αὐτοῦ μάλιστα, ὕψιστα ἐτίμων αὐτὸν, καὶ ἀνύψουν. Καὶ ἦν ἀληθὺς υἱὸς χωροφύλακος, βαθμυδὸν εἰς μίραρχον προαχθέντος, ἀλλ' αὐτὴ αὐτὴ ἢ ἀφρὴν αὐτοῦ καταγωγῆ, δὲν περιστᾶ τιμωτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων, τὴν εἰς τὰ ὕψιστα τῆς πολιτικῆς ἀξιώματα, διὰ μόνως τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ ἀξίας, ἀνύψωσίν του;

Καὶ ἄλλων ἐτι, τῶν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μικρῶν μετ' αὐτὴν διακρίθέντων πολιτευτῶν, τὸ ἀφανὲς τῆς καταγωγῆς ἠδυνάμεθα ἱστορῆσαι, ἀλλὰ καὶ συντομείας χάριν, καὶ ὡς στερούμενοι πλῆρων ἀποδείξεων, προετιμῆσαμεν τοὺς ἀνωτέρω μόνον, ὡς ἐπὶ ἐγγράφων καὶ ἐν φάσι οἱ-

κογενεΐας αὐτῶν μαρτυριῶν στηριζομένας.
 Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι εὐχεστερά ἀπέβησαν ἡ ἀνάδειξις μεγάλων πολιτευτῶν, ἀπ' ἀρκῶν καὶ ἀσῆμων. Ἐντεῦθεν, καὶ ὡς ἐκ τῆς σικιρότητος τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, ἀπάναντι τῶν λοιπῶν εὐρέων καὶ κρατικῶν Ἑθνῶν, φρονοῦμεν, ὅτι ἀπτήρικτον, καταλείπομεν τὴν ἡμετέραν μελέτην, εἰμὴ παριστορήσωμεν, καὶ τὴν εἰς τὰ σπουδαιότερα Ἑθνη ἀνάδειξιν τοιοῦτον Πολιτευτῶν. Καὶ τῶν κρατικιστέρων ἐστὶ Ἑθῶν ἡ πολιτικὴ ἱστορία, παρέχει χαρακτηριστὰ τοσοῦτον μεγαλοφυΐας.

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, καὶ πρώτιστον πάντων ἀπὸ τοῦ ἀγνωστότου φιλέλληνας, ἀπὸ τοῦ Κάνινγχο. Ὁ Γεώργιος Κάνινγκ δὲν ἠδύνατο κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ βιογράφου του νὰ κωλυθῆ, οὔτε ὡς πλούσιος οὔτε ὡς εἰς εὐγενούς προεργόμενος καταγωγῆς. «ni de sanoblesse, ni de son opulence.» Ὁ πατὴρ του μάλιστα ἀπεκληρώθη, διότι ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν γονέων του, εἶχε νυμφευθῆ σύζυγον πολὺ πτωχὴν, ἀλλ' ὠραία ν. Ἐντεῦθεν ὁ ἥρω, Κάνινγκ, ἐστερήθη τῆς μικρᾶς τοῦ πατρὸς του περιουσίας, εἰς ἐπιμέτρον δὲ τῆς ἀτυχίας του, εἰς μικρὰν ἐστὶ ἡλικίαν, ἐστερήθη καὶ αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ πατρὸς! Καὶ ὅμως ὁ Γεώργιος Κάνινγκ, κατώρθωσε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωθυπουργοῦ, καὶ διδάσκει οὐ μόνον τὸ ἴδιον ἔθνος, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς ἐκ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ δεξιότητος, καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑπὲρ τῶν δεδουλωμένων λαῶν, αἰσθημάτων αὐτοῦ.

Ἄλλος πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ὁ Ροβέρτος Πήλ, ἦν υἱὸς μικροῦ κτηματίου, καὶ ὄρνικτοῦ λινῶν καὶ βαμβακερῶν ὄψασμάτων. Αὐτὸς ἐστὶ ὁ Ροβέρτος, μικρὸς ὢν, ὕψιστον ὑφάρμακα βαμβάκερα, ἡ δὲ κοινωνικὴ αὐτοῦ θέσις, μικρὸν ἀπέχετο τῆς τῶν κοινῶν ἐργασιῶν. Ἡ διανοητικὴ ὁμῶς αὐτοῦ ἀξία ἦτο τοιαύτη, ὥστε εἰ σύγχρονοι ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, νεωπύτου ἐστὶ, ὅτι «ὡς αὐτοῦ κερκλή, περ εἶχε νοῦν πολὺ πειροῦν».

Ἄλλος ἐξ ἀρκῶν εἰς τὸ ὕψιστον πολιτικὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀξίωμα ἀνελθὼν ἀναφέρεται, ὁ Θωμᾶς Οὐόλστολ. Οὗτος ἦν υἱὸς κρεσποῦλου, ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Suffolk τῆς Ἀγγλίας· ἀλλ' ἐκτός τοῦ πατρὸς του, καὶ αὐτὸς οὗτος μετῴθη τὸν φύλακα τοῦ κρεσποῦλου τοῦ πατρὸς του, φέρων καὶ αὐτὴν ἐπὶ τὴν ποδιᾶν, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀγοράζοντας κρέας ἐκπλήττων, διὰ τῆς εὐγενεῶς τοῦ χαρακτηρισμοῦ του. Μόλις ὅμως ἐξῆλθε τῶν δεσμῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, παρήτησε τοῦ πατρὸς τοῦ ἔργον καὶ μεταβῆς εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν Oxford, δέκαπενταετῆς κατώρθωσι ν' ἀναδειχθῆ πρόλητος αὐτῆς. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, ἐτιμῆθη καὶ δι' αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ πρωθυπουργικοῦ ἀξιώματος.

Μεζῶνος σεβασμῶ ἀξίως ἀναφώνηται, ὁ Δ' Ἰσραήλ, διότι ἐκτός τῆς ἀφανείας τῆς καταγωγῆς, καὶ τοῦ θρησκείματος τοῦ μάλλον ἀντιδημοσικῶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἦτοι τοῦ εβραϊκοῦ, ὁπαδὸς

ἐγεννήθη. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶχε ἐκ μικροῦ ἐμπορίου, ὁ δὲ υἱὸς πρὸς πορισμὸν τῶν βιωσίμων, ἐνὸς ἐμαθῆτευσεν εἰς τὸ γυμνάσιον, ἐργαζέτο καὶ παρὰ τινι δικηγόρῳ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὴν στέγην, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, ἐπὶ τρία ἔτα ἐκοιμήθη. Ὁ ἀνὴρ οὔτε τίτλον κτίμα ἐἶχε. οὔτε πατρικῶν, οὔτε πλοῦτον· μάλιστα ἡ εβραϊκὴ καταγωγὴ του ἐφαίνετο ἀποκαλύπτουσα αὐτὸν διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας, ἀί προσκαί λημένας στενῆς εἰς τὸ ἴδιον θρησκεῖμα. (1) Ἦτο εἰσοὶ καὶ ἐνός· ἐτοῦ, ὅτε συνέταξε τὴν ἐφημερίδα «Ἀντιπρόσωπος» κατόπιν συνέγραψε ποικίλα μυθιστορήματα πάντοτε ἐνέχοντα, τὸν ἐμπρῶτος ἐκείνων αὐτῶν πολιτικῶν χαρακτηριστὰ, ἀρχὴν δ' ἐποιήσατο ὑπὸ τοῦ Βιβικίου Γρέν, δι' οὗ προσηλάκασι τὴν ἀριστοκρατικὴν τῆς Ἀγγλίας, ἡ κατόπιν ἀνεδείχθη ὁ Νέστωρ· τὸ 1837 εἰς ἡλικίᾳ 32 ἐτῶν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ βουλευτῆς, ἀπὸ προσηγομένως ἀπέτυχε. Ἐξελέγη ἐκ τῆς κωμοπόλεως Maidstone, διὰ τῆς ὑποστηρίξεως καὶ συνδρομῆς τοῦ τοῦ ῥιζοσπάστου Hume καὶ τοῦ ἱρλανδοῦ κωμικοῦ Ὀυόλλου, διαγνωσάντων τὴν αὐτοῦ ἰκανότητα. Ὁ; ῥήτωρ ὅτε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Βουλὴν, ἀπέτυχε· ἂν καὶ ἦτο προσηλάκασι ὁ λόγος του, ἐκάστη φράσις ὑπέκινε τὸν ἀκαρπὸν γέλωτα τῶν ἀκρατῶν· μίαν ὁμῶς ἡμέραν ἀπῆλθον εἰς τοὺς γελῶντας· Ἰελοῦσε, γελᾶτε, ἀλλὰ ὅκ ἐλθη καιρὸς νὰ με ἀκούσητε. καὶ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος· πράγματι ἦλθε, διότι οὐ μόνον εἰς τοὺς λόγους του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ νεύματά του ὑπέταξεν, οἱ πρότερον γλευκασταὶ αὐτοῦ. Ὁ τρίτος λέγει ὁ Σμιλτς, δι' οὗ ὁ Δ' Ἰσραήλ; κατώρθωσε νὰ δεσμεύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ σπουδαιωτάτου ἐπὶ τῷ κόσμῳ. ἀθροίσματα ἀνθρώπων, παρήγει θανμασὶν ἐν κερκλήματι τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως, διότι ἀπέκτησε τὴν θέσιν μόνος του διὰ κερκτικῆς φιλοπονίας. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν δὲν ἀπέσβη, ὡς πολλοὶ ἄλλοι νέοι, οὐδὲ ὠδύρετο κατ' ἴδιαν, ἀλλ' ἀμέσως ἤρξισεν ἐργαζόμενος. Μετὰ προσοχῆς ἀπηλλάγη τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, ἐσπούδασε τὸν χαρακτηριστὸν τοῦ ἀκρατηρίου, ἡσκήθη εἰς τὴν ὀμιλίαν καὶ ἐμελέτησε τὴν κοινοβουλευτικὴν τέχνην· ἐπιμόνος ἔστινε πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν ἣτις ἦλθεν ἀλλὰ βραδέως. Καὶ οὕτω ἄσημος καὶ ἀφανὴς γραφεὺς δικηγόρου, ἀνεδείχθη πρωθυπουργὸς τοῦ κρατικιστέρου τῶν συγχρόνων Ἑθνῶν, διηύθυνεν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑυρώπης, πρὸς ἐπικρατείας μολίς καὶ αὐτοκράτειραν. ἐστὶ ἀνεδείξει, τὴν Βασιλεύουσαν τοῦ βαλκάνιστοῦ Ἑθνους.

Ἄλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡμετέρων μετὰ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας κ. Οὐίλλιαμ Ἐζρατ Γλάδστον. καὶ οὗτος ἀπ' ἀσῆμων καὶ ἀρκῶν προέρχεται. Ὁ πατὴρ του ἦν ἐμπορικὸς ἐν Διεσπερῶν, μὴ ἔχων δ' ἐπιφανῆ μέσων, κληρονομήσας ἐπὶ εἰς τὸ Λύκιον τοῦ Ἑ-

(1) Βλ. Περιοδικὸν Παρισίων Μόρια Ὅσα ὑπὸ Ἰσίδ. Σκυλλίση τ. ι. 1868 ἐξ οὗ τὰ ἀνωτέρω.

τον, κατὰ εἰς τὴν πικροδοξίαν Crisophen Inn, καλοῦμενον, εἰς ὃ συνέβησαν ἐκ τῶν πέριξ, πάντες οἱ γιωργοί, οἱ κτηνέμποροι, καὶ αἱ γωρικαὶ αἰτίαι· ἐπρόκειτο νὰ μισθωθῶν ὡς θεραπεινίδες. Θυμωμοῦ ἀξίως, λέγεται εἰς τὸν βιογράφου του, θυμωμοῦ ἀξίως, παρίσταται ὁ Γλάδστον, πῶς κατώρθωσε νὰ μελετήσῃ εἰς τὸ χεῖριστον ἐκεῖνο, πρὸς σπουδὴν καταλυμᾶ. (1) Ἐνῶ δὲ πάντες αἱ συμμαθηταὶ του, ἐν τῷ καταλύματι ἐκεῖνον διεσθάρησαν, ὁ Γλάδστον μόνος, καὶ ὁ Γεωργίος Selyng παρήμειναν ἀμωμοὶ καὶ ἀπροσβλήτοι. Ὁ Γλάδστον ὑπηρετήσε κατ' ὡς θεράπων ἐπὶ τοῦ ἴδιου αὐτοῦ ἀδελφοῦ. Κατ' ἄρχας ἤρξατο ἐκδίδων περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Miscellany» τὸν Δεκεμβρίου τοῦ 1832, ἐν ἡλικίᾳ εἰσοὶ τριῶν ἐτῶν μολίς· ἐξελέγη βουλευτῆς ὑποστηρίχθη δ' ὡς νεώτερος ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Κάνινγχο, ὡς πάντες οἱ ἐνδοξότεροι τῶν ἀρχαιοτέρων πολιτευτῶν, ἐθίσαι νὰ προχωροῦν τοὺς ὑπογενομένους· ἐπὶ εὐδοκίᾳ ἤσπισεν ἐν τῷ μέλλοντι νεωτέρους, καὶ μετὰ τρία ἔτη ὁ Πήλ ἐδωρίσεν αὐτὸν ὑπουργὸν πὶ τῶν οἰκονομικῶν ὁ πολιτικὸς δὲ τοῦ Γλάδστον ἐκείνου ἀποτελεῖ διηγετῆ θρίαμβου, ὁ Ἀλῶς τῆς Ἐπιτανομοῦνον, διὰ τῆς ἐμμανοῦς αὐτοῦ, εἰς τὸ ἐθνικὸν αἰσθημα. ὁφισώσεως ἐνεργαφῆ σελίδα ἀποτυχίας, ἐν τῇ βίβῳ τοῦ πολιτικοῦ σταθίου του, ὅτε κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1858 ἀπεστάλη ἐνταῦθα ὡς ἐκτακτος· λόρδος μέγας ἀριστῆς, ἵνα πείσῃ τοὺς συμπολίτας ἡμῶν καὶ λοιποὺς Ἰονίους, ἵνα ἀντὶ τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνώσεως, δεγθῶσι μεταρρυθμίσεις. Τοιαύτη καὶ ἡ τοῦ εὐλοῦς· ἡδὴ ἡγενομένου τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς· Ἀνδρῶς, καταγωγῆ, ἐστερημένην τίτλων εὐγενείας, καὶ πλοῦτον παντός.

(ἀκολουθεῖ)

Δ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΩΛΩΜΩΝ

καὶ

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΚΑΝΙΝΗΣ.

[Συνείχεια ὅρα προηγ. φυλλ.]

Γ'.

Οἱ γρόνοι, καθ' οὗς ὁ Σολωμὸς διήλθεν εἰς Ζάκυνθον, πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἦσαν πλήρεις προειπεύων. Οἱ σατυρικοὶ ποιηταὶ, οἵτινες ἤμαζον τότε, μετὰ διδοῦσι δυσάρετον εἰκόνα τῆς κοινωνίας. Οἱ σατυρικοὶ ποιηταὶ πάντοτε ἀναφώνηται εἰς τὰς κρίσεις· περιστασίας καὶ

(1) Βλ. Ἐστία τόμ. ΙΣΤ'. τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1863.

εἰς τὴν παρκαμῆν. Ὁ Ὀράτιος, ὁ Γιουβενάλης, ὁ Πέρτιος, ἤμαζον ὅτε ἡ Ῥώμη ἔχανε τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ ἱστορικὸς, ἐξετάζων τὰς κοινωνίας, πρέπει νὰ δώσῃ ἐκφύτητα καὶ εἰς τὰς σατύρας. Εἶνε ἀληθές· ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης πολλὰ προσέθετε εἰς τὸν Θουκιδίδην. Ὁ Γιουβενάλης διεργαζέτο τὸν Τάκιτον, ὁ Ραβελάκι τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα καὶ ὁ Voltaire καὶ Beaumarchais τὸν δέκατον ὄγδοον. Ὁ Κουστὸζης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν σατυρικοὶ ποιηταὶ προσέθετον τινὰ εἰς τὰ περὶ Ζακύνθου Ἀπομνημονεῦμα τῶν ἀκαμάτου ἱστοριογράφου Π. Χιώτου. Ὁ ἱστορικὸς πρὶν ἢ συγγράφῃ ἱστορίαν ἐνός τόπου, δέον πολὺ τῶρα νὰ μελετήσῃ. Ἡ γνῶσις τῶν γεγονότων δὲν ἐπαρκεῖ νὰ συγγράφῃ κριτικὴν ἄμα δὲ καὶ πολιτικὴν, ἡθικὴν καὶ φιλοσοφικὴν ἐνός τόπου ἱστορίαν· δὲν ἐπαρκεῖ νὰ φανῆ φιλόσοφος· ἄμα δὲ καὶ πολιτικὸς, διὰ νὰ διδάσκῃ διὰ τοῦ πονήματος αὐτοῦ τὸν ἀναγνώστην, νὰ καταστήσῃ πράγματι magistra vitae τὴν ἱστορίαν του. Ἐπὶ τούτῳ, ἡ σὺβαρὰ μελέτη τῶν κειμένων, καὶ ἡ ἐπίμονος ἔρευνα εἰς τὰ ἀρχαία δὲν ἀρκεῖσι· ἀπαιτεῖται καὶ πολυμαθία, τὴν ὁποῖαν λαμβάνει τις μόνον μελετών τὸν ἀνθρώπων, οὐ αἱ πράξεις ἱστοροῦνται· ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐμβριθὴς γνῶσις τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ βίου τέλο, ἀπαιτεῖται ἡ γνῶσις ἐκεῖνη, ἣτις δι' ἐνός Macaulay μεταβάλλεται εἰς ἀκρίβη ἀπεικόνισιν τοῦ βίου τῶν ἐθνῶν.

Ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ Σολωμοῦ λοιποὶν ἤρξατο νὰ λήβῃ ἡ Ζάκυνθος ἄλλην τάσιν πολιτικῆν. Ἡ ἀδιαφορία ἐνίστε πρὸς πραγματικὴν εὐθυμίαν τοῦ εὐαγῶνου Ζακυνθίου λαοῦ ἐξακολούθει, καθότι οἱ τότε ἱσχυροὶ δὲν ἐφρόντιζον τόσον διὰ νὰ μορφώσῃ νέαν γενεάν, κατὰ τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἤρξατο τότε νὰ ἐπικρατῆ. Ὁ τύπος εὐρίσκετο εἰς παρακμῆν. Ἡ μουσα τῶν σατυρικῶν ἐτρέφετο.

Ὁ Σολωμὸς ἐγεννήθη, ὡς εἴπομεν, ἐπὶ τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας, ὅτε οἱ φιλελεύθεροι Ζακύνθιοι ἐχάιροντο ὅτι οἱ εὐπατριδαὶ δὲν εἶχον πλέον ἱσχύον. Ἡ χάραξ ὅμως ὀλίγον διήρκαση. Οἱ δημοκρατικοὶ Ἕλλησι ὄλοντο τῇ 13 Νοεμβρίου τοῦ 1797, ἀλλ' ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ρωσσοῦρκων, οἵτινες ἀφίχθησαν τῇ 12 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1798. Οὕτως οἱ εὐπατριδαὶ ἀνεκτίθησαν τὴν ἱσχύον των, κατῆγγελλον πολλοὺς εἰσδημοκρατικοὺς ὡς δημοκόπους, ἀντάρτας καὶ ἀντιρροιστάς, διέταξαν ἄμα καὶ κτυπήσασιν διὰ βραχίονος κινεῖται πάντα φιλελεύθερον. Τότε πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς τυραννίας, οἱσι Παῦλος ὁ Κομοῦτος, Δημήτριος ὁ Γουζέλης, Διονύσιος ὁ Ταγιαπιέρας κατέφυγον εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ὁ Μαρκελάος ἐκρύβη καὶ κατόπιν ὅτε τῆ ἐνεργείᾳ τῶν ἀργόντων πολυπληθεῖς γωρικοὶ, στρατηγεῦντες τοῦ Φωσκάδου, ἐπαπειλοῦν τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως· κατέφυγον εἰς πλοῖον. Ἦσαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, ἡμέραι ἀντεκδικήσεως. Οἱ ἀριστοκρατικοὶ ἐνεθυμῶντο τὰς προσβλάς, ἃς ἔλαθον ἀπὸ τοῦ φιλελευθέρου; καὶ ἀπὸ τῶν ἄ-

χλον, ὅτε ἐχόρευον καὶ ἐψάλλον οὗτοι φιλελεύθερα ἄσματα, κροτούμενοι τῶν κωδῶνων καὶ πυροβόλων. Ὁ Ζακύνθιος ἰδίως, λαὸς ἐπανηγύριζε μεγάλως τὴν ἔλευσιν τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ἐνετοκρατίας, νομίζων ὅτι δὲν θὰ ἐπιέξοτο πλέον ἄλλ' ἐπαπαχτο. Οἱ λαοὶ εἶνε εὐεξαπάτητοι. Ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γίνονται τυφλὰ ἔργα τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου, ἀγνοοῦντες ὅτι ἐνίοτε θυσιάζουσιν οὕτως ὅτι ἱερὸν καὶ ὅσον ὑπάρχει, ἀγνοοῦντες ὅτι ἐκεῖνοι, οὐδ' ἐμπιστεύονται, φροντίζουσι μᾶλλον περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων, διεκδικουσι μᾶλλον ἰδία πάθη καὶ, ἡ τελευταία φροντίς τῶν εἶνε, ἡ εὐμερία τοῦ λαοῦ, ὅστις τοὺς ἀνύψωσε. Διὸ εὐχῆς ἔργον εἶνε νὰ καταβάλλωνται διὰ ἠθικῶν μέσων οἱ δημοκροτοὶ καὶ σύναμα ὡς ὀρθῶς γράφει ὁ Rossi ἀντὶ τῶν διαφθείρων τὸν λαὸν δι' ἀνασχίζοντα κολακείων καὶ νὰ τὸν ἐξευτελιζόμεν δι' ἀγερῶν καὶ μεταμελημένως ἐλεημοσύνης, ὁρεῖλον παντὶ σθένει νὰ ἐργαζόμεθα, ὅπως φωτιζόμεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων αὐτοῦ, καὶ καλλιεργώμεν τοὺς θησαυροὺς ὀρθοῦ νοῦς καὶ φυσικῆς ἐπιεικειᾶς, οὗ ἡ ἀνωπότης, ὅτι ἂν ἀντιτείνωσι αἱ τιναί, κρύπτει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς.

Ἡ Ἐπιταγήσιος Πολιτεία ἐντούτοις ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν Δυνάμεων. Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐπιταγήσιος ἐκγοντοῦσας ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῆ πολιτεία. Ὑπὲρ τῆς εὐμερίας τοῦ ἰονικοῦ λαοῦ πολὺ ἐργάζετο ὁ Καποδίστριας, περιττοτέρων δὲ ὀφέλιμοι ὅθ' ἦτο ἂν ὁ ἄρχων ἡγεμὸν δὲν ἦτο ἡ Ρωσία, ἔθνους τόσον ἐχθρὸν τῶν ἐλευθερίων. Πολλὰ ἡ Πολιτεία ὑπέσχετο ἀλλ' ὀλίγα ἐπραξεν—ὅμως δὲν ὑπῆρξεν πολυχρόνιος. Τῆ 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 1807 ἐπανῆλθεν εἰς Ζάκυνθον οἱ Γάλλοι, οὐχὶ ὡς δημοκρατικοί, ἀλλὰ ὡς αὐτοκρατορικοί. Ἡ ἐπανησιακὴ κοινωνία ὑπὸ τῶν Γάλλων αὐτοκρατορικῶν, εὐμέρει καὶ ἐπαισθητῆ ἦτο ἡ πρόδοσις.

Δ.

Ὡς εἶδομεν ὁ Σολωμὸς πολλὰ ἠδύνατο νὰ μάθῃ, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ τόπος ἦτο διηρημένος εἰς δημοκρατικούς καὶ μοναρχικούς, εἰς ἔχθρους καὶ φίλους τῆς Ρωσίας, εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες ἤθελον τὴν πρόδοσιν καὶ εἰς ἄλλους ἀγαπῶνας τὴν ἰδίαν τῶν πραγμάτων ἀθλιάν καὶ ἐλευθερίαν καταστάσιν. Ὁ μικρὸς Σολωμὸς ἐνόμιζε καλὸν νὰ ἦνε φιλελεύθερος, νὰ μιᾶσῃ τοὺς τυράννους. Μετ' αὐτάς ὀργῆς ἦσαν πολλοὶ τότε, καθότι μετ' ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῶν εὐπατριδῶν, αἱ ἀργαὶ τῆς ἐλευθερίας, ἄς δίστασαν οἱ Γάλλοι δημοκρατικοί, ἦτο δύσκολον νὰ μὴ βιώσωσιν, ἐνῶ τὸ ἔδαφος ἦτο τόσον γόμων.

Τούτου ἕνεκα, πᾶσαι αἱ τῶν φίλων τῆς Ρωσίας καὶ ἔχθρων τῶν ἐλευθερίων προσπαθεῖν πρὸς ἐκρίζωσιν τῶν ἐλευθέρων ἀρχῶν τῶν Γάλλων ἐκ τῆς καρδίας τοῦ πλείστου μέρους τῶν πολιτῶν, ἀ-

πέθσαν μάταια. Δέον ἵνα ἠμολογήσωμεν ὅτι εἴπερ τις καὶ ἄλλος ὁ Γαλλικὸς λαὸς συνενοήσθη κατὰ τοὺς νέους χρόνους ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸς τῆς ἐλευθερίας ἐράνη πρόδρομος. Αὐτὸς αἰσθανόμενος τὰ τῆς δουλείας δεινὰ, ἰνίσταται, ἀρχεται μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξ εἰς ὑπ' ἐψιν, ἔλεγεν εἰς τὸν Γάλλον ὁ Mirabeau, ὅτι ἡ πρόδοσις τοῦ σύμπαντος κόσμου νὰ ἐργασθῆς. Βεβαίως θὰ ἦτο λαμπρότερος ὁ δάφνων στέφανος, τὸν ὅποιον ἐπέθεσαν ἐπὶ τῆς τῶν Γάλλων κεφαλῆς ἡ Ἰστορία, ἂν τινες δὲν ἐστρέποντο τῆς ὁδοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ δικαίως ἠγάγαθον τὰ ἐκφωρήσῃ τὸν Rollan καὶ ἐλευθερίας, Ἐλευθερία, πόσα εἶν ὀνόματα σου διαπράττοντα κακούργηματα. Οὐχ ἦτον ὅμως ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, ὡφέλιμος τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἐποχὴ τῆς Ἰρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Λουθηρίου καὶ ἐκείνη τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως, εἶνε αἱ δύο λαμπρότεροι ἐποχαί· ἀλλὰ ἡ τελευταία εἶνε κατὰ πολὺ ἀξιωματικώτερος, εἶνε ἐποχὴ, ἥτις ἔφερε τὰ φῶτα. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ Ἰρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, περὶ πίστεως, λέγει ὁ Strauss, ἀλλὰ περὶ συνειδήσεως, περὶ ἐλευθέρως ἀκρίβειας. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ἰστανῶν ἢ περὶ ὑπηρεσίων, ἀλλὰ περὶ ἀνθρώπων καὶ πολιτῶν. Τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀγγελλον τοῦ μεταλλουροῦ αἰῶνος μας. Ἡ κοινωνία ἔκτοτε ἐλαβε νέαν τάσιν πολιτικὴν καὶ ὁ ἀνθρώπος νέαν ζωὴν, ἐπειδὴ ἡ ἀνωτάτη αὐτοῦ δύναμις θὰ ἦτο ἡ ἐλευθερία ἀκρίβει. Ἐκτοτε ὁ ἀνθρώπος ὑψώθη τὴν φωνὴν κατὰ τοῦ φαρσακίου καὶ ἀνακλύπτει τὰ αὐτοῦ αἵματι κρυπτεῖ τὴν ἀληθειαν ἀνευ ὀρθοῦ μαρτυρίου. Περιφρονεῖ ἀφύβως ἐκείνους, οἵτινες ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, διέπραττον ὅτι χειριστὸν καὶ ἀπαίσιον δύναται νὰ σκεφθῆ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς.

Ἐκτοτε ἡ ἐπιστῆμὴ ἀφίθως ἠτοιμάζετο νὰ ἐχωρήσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως καὶ ἡ ἱστορία ἐρευνοῦσα καὶ μελετῶσα τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων προσπαθεῖ ὅπως τοῖς μὲν μεταγενετέροις διδάξῃ τοὺς παρελθόν τοῖς δὲ συγχρόνοις νὰ ὑπόσχεται πᾶν ὅτι εἰς αὐτοὺς ἀνήκει. Ἡ δὲ ποιητὴς εὐρύνοσεν τὸ στενὸν αὐτῆς βασιλείου, ἐξευγενίζει τὴν ἀνθρωπότητα διὰ νέου ἰδανικοῦ. Ἐκτοτε ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι ἤρξαντο ἀφουπνίσαντες τὰ ἔθνη ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ ληθάργου ὅπως τὰ ἐξανακῶσιν, οὕτως εἶπεν, εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Ἀληθῶς μὲν ὅτι τολμηροτέρα καὶ καθολικώτερα ἡ ἐπανάστασις διατρανοῦται ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ καὶ οἱ ποιηταὶ, οἱ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἀρχοντες—ἐνοεῖται, οἱ ἀληθεῖς ποιηταὶ—ἐγκαταλείποντες ἔκτοτε τὴν γῆν, ἐξέλειξαν ἐκ νέου τὸν οὐρανὸν διὰ κατοικίαν, διότι ὡς παρατηρεῖ ὁ Lit-

trè, ὕψος λυρικῶν εἰς τὸν ὀκτωκαιδέκατον αἰῶνα δὲν ὑπῆρξε καὶ εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν Pope δὲν ἀπαντᾶται πινδαρικὸν ὕψος. Μόνον ὅτε ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐτρόμαξε τοὺς κραταιότερους τῶν δεσποτῶν, τὴν νέαν ζωὴν διακηρύττουσαν, τότε ἀνεφάνησαν πολλοὶ ἔθνοι ποιηταί. Ἡ λαοσοφία ἐκείνη ἐπανάστασις, ἥτις κατὰ τὸν Θ. Κολοκοτῶνην, ἠνέφριξε τοῦ κόσμου τῶν ὀσθαλμοῦς, ἐξῆψεν, οὕτως εἶπεν, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων φαντασίαν· καθότι κατὰ τὸν φιλελεύθερον ἐκείνον ἱερὸν ἀναβρασμὸν, ἤμασαν καὶ ποιηταὶ μεγάλοι ἐν πλείστοις ἔθνεσιν. Ἡ Ἰταλία τὸν Parini, τὸν Manzoni, τὸν Leopardi ἀνέδειξε· ἡ Γερμανία τὸν Schiller, τὸν Gothe, τὸν Klopstock, τὸν Heine, τὸν Uhland· ἡ Ἀγγλία τὸν Byron, τὸν Moore, τὸν Schelley τὸν Wordsworth, τὸν Coleridge· ἡ Γαλλία τὸν Musset, τὸν Lamartine, τὸν Béranger, τὸν Hugo, τὸν Chateaubriand, ποιητὴν μᾶλλον εἰς τὸν περὶ ὅλον ἢ εἰς τὸ Moïse, ὡς ὁ Βοκκάκιος· ὅστις ἀνεδείχθη ποιητικώτερος εἰς τὸ Decamerone ἢ εἰς τὴν Teseide.

Τότε καὶ ἡ Ἑλλάς ἀνέδειξε ἀνδρας, οἵτινες τῷ κόσμῳ ἀπέδειξαν ὅτι ἐσθισμένοι δὲν ἦτο τὸ ἑλληνικὸν πῦρ, ἀλλὰ ὑπὸ αἰθάλης κεκαλυμμένον καὶ μόνον φύσημα μικρὸν περιέμενον, ὅπως, ἐν ῥοπῇ ὀσθαλμοῦ, ἐκ νέου ἀνάψῃ. Καὶ ἐν Ἑλλάδι λοιπὸν, ἐν ἡ ἐμῶν ν' ἀναφάνωσι νέοι ἥρωες· ἐπὶ τῆς ἀντιδράσεως, ἣν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις παρήγαγεν, ἀνεφάνησαν δύο μεγάλοι ποιηταί, ὅπως καὶ αὐτοὶ χαριετίσωσι τὴν Ἐλευθερίαν, ἥτις συνέτριβε τὰς ἀλύσεις, μετ' ὧν οἱ τύρανοι δεσπόται ἐδίστασαν τὴν ταλαιπωρίαν ἀνθρωπότητος.

Οἱ δύο οὗτοι ποιηταί, εἶνε ὁ Φώσκολος καὶ ὁ Σολωμὸς, ὧν τὰ ὀνόματα, ὡς αἱ Μούσαι εἶνε ἀθάνατα.

Ἐνῶ ὁ Φώσκολος ἐθεράπευσε τὴν ἰταλικὴν γραμματολογίαν καὶ ἀπέκτησεν ἀνκμῖρικτα δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν Ἰταλῶν, ἐπιτεκμηθῆ μοι ἴν' εἶπω, ὅτι οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ εἰδῶνται μέγαν ποιητὴν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, δύνανται εἰδῶνται τὸν Σολωμὸν, ἐπειδὴ τὰ πλείστα τῶν ποιημάτων ἄλλων νεωτέρων τινῶν ποιητῶν μας, ὁμοιάζουσι τῷ σώματι τοῦ Ἀδμ. πρὶν ἢ ὁ Θεὸς ἐμψύχῃσῃ· τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοῆν ζωῆς. Ὡς ὁ Διμαρτίνος λέγει ἐν τῇ poesie était revenue en France avec la Liberté, δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπωμεν ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι μετὰ τῆς Ἐλευθερίας μας ἐπανάκαμψεν ἡ ποίησις, διὰ τοῦ Σολωμοῦ· ἐπειδὴ, ὡς καλῶς παρατηρεῖ ὁ περιλημένος ἡμῖν καθηγητῆς De Guernatis — all' infuori del Solomos nessuno ci si mostra degno degli antichi.

Ε.

Ἐπιτεκμητῆς γενόμενος ἀπέλασεν ὁ Σολωμὸς τὸν

φιλόστοργον αὐτοῦ πατέρα. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ συνεεύχθη μετὰ τῆς Ἀγγελικῆς Νίκης καὶ ἕκαμε οὕτω νόμιμα τὰ τέκνα αὐτοῦ. Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, ὁ ποιητῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, ἐγένετο κληρονόμος οὐχὶ μικρᾶς περιουσίας.

Ὁ Δημήτριος εἰδείξεν ἐπίσης εὐφυῆν τινὰ ἐκτακτον, καὶ ἔρωτα εἰς τὰ γράμματα ἀλλ' ἡ ὀρμητικὸς αὐτοῦ κλίσις τὸν ὤθει εἰς θετικωτέρας μελέτας περὶ τῆς ἀνθρωπότητος· ἐβλεπεν ὅλας ἀντιθέτους τοῦ ποιητοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐνόμιζε ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν εἶνε σωτήριον μέσον διὰ τὴν εὐμερίαν τοῦ ἀνθρώπου, διό, ἀσπαζόμενος ἀκολούθως τὸ πολιτικὸν στάδιον, κατεπολέμησε καὶ αὐτὰς τὰς μεταρρυθμίσεις!

Τὴν κηδεμονίαν τῶν δύο Σολωμῶν ἔλαβεν ὁ Νικόλαος κόμης Μεσσαλᾶς, ἀνὴρ τίμιος, ὅστις εἰδείξεν μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν ὄρφανῶν. Ὁ Μεσσαλᾶς λοιπὸν, διορῶν τὴν εὐφυίαν τοῦ μικροῦ ποιητοῦ τοσοῦτον ὄργασαν πρὸς τὴν παιδείαν, ὀρθῶς σκεπτόμενος, ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν, μετὰ τοῦ διδασκαλοῦ Ρώσσο, ὅστις ἐπανάκαπτεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Δημήτριος προσέτι τοὺς συνώδουςεν ἵνα καὶ αὐτὸς ἐκπαιδευθῆ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

ΣΤ.

Περὶ χαρῆς ὁ Ρώσσης ἐγένετο ὁ ὀδηγὸς τοῦ μαθητοῦ ἡ μᾶλλον τῶν μαθητῶν, καθότι καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ εἶχον χρηματικὴν ἐπί τινε καίρῳ κηθηταὶ αὐτοῦ, καὶ, ἀφύχθεις εἰς Ἐνεσίαν, ἐνέσθηκεν αὐτοὺς ἐν τῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Λυκεῖῳ. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἠναγκάσθη ὁ Ρώσσης εἰς Κρεμῶνην τὸν Σολωμὸν νὰ καλέσῃ, διότι, ἐκ τῶν παραπάνων τῶν διδασκαλῶν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὰς τοῦ σχολείου ἐκείνου αὐστηρότητας, εἰθισμένος ὢν, νὰ μὴ αἰσθάνηται ἄλλον χαλινὸν ἢ τὸν τῆς φιλοστοργίας. Εἰς Κρεμῶνην ἠκούσαστο τὸν Pini, καὶ, φύσεως δὲ λαμπρᾶς ἀμοιρόσας, θαυμασιῶς προέκοπτεν εἰς τὴν λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν φιλολογίαν. Αὐτόθι ἐμορφώθη ἡ τοῦ ποιητοῦ μας καλαισθησία εἰς τὸ φύσει καλὸν καὶ εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἰδανικοῦ, ἐνισχυθήσαν προσέτι αἱ αὐτοῦ ἀντιλήψεις εἰς ἀδιακρίτους ἐντυπώσεις ὀρατίας καὶ θαυμαστικῆς καλλονῆς. Προήχθη καὶ ἡ αὐτοῦ διάνοια εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὑψηλοτέρων καὶ μεγαλοπρεπεῶν χαρακτῆρων τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Τοιαύτης δὲ λαμπρᾶς διανοητικῆς παραγωγῆς καὶ θαυμαστικῆς καὶ ὅτε ἐπανελαμβάνων τὰ μαθήματα, ἀπήγγελεν ἐκ στήθους ἐκτεταμένα ἀποσπάσματα τοῦ Βιργιλίου μετὰ ζωηρᾶς ἀρμονίας καὶ ἐμψυχωμένων ἀρμοδιῶν νευματῶν.

Ἐρωτὶ τελειοτέρας παιδείας, ἐκ Κρεμῶνης μετέβη εἰς τὸ περιώνυμον τῆς Παθίας Πανεπιστήμιον, ἐνθα ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Δικαίου, προσκείμενος, δῆθεν, ὡς λειτουργὸς τῆς

Θέμιδος. Δυστυχῶς οἱ σχολαστικοὶ τύποι τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀντιπερίστατον εἰς τὴν αὐτὴν φαντασίαν, ὥστε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὅτι, ἀν οἱ καθηγηταὶ τῷ ἔδωκαν τὸ δίπλωμα doctoris utroque juris, ἐπραξαν τοῦτο, οὐχὶ ὡς ἀναμειβὴν τῶν μελετῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξ ὑπερβολικῆς εὐμειρίας, ὅθεν καὶ περὶ ὀλίγου ἐποιεῖτο τοῦ γεφύρου.

Ὁ Σολωμὸς δὲν προωρίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως λειτουργίας τῆς Θέμιδος ἀλλὰ τῶν Μουσῶν. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀνέδειξεν ἀκάθεκτον πρὸς τὴν ποίησιν ὀρμὴν, ὥστε συχνάκις ἐστιχούργει αὐτοσχεδῶς πρὸς ἔπαινον ἢ χλευσὴν τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ, ὡς ἐμμυσώτατος αὐτοσχεδιαστῆς, ἐθαυμάζετο. Προσεκίτησάν τοι αὐτὴν γενετικὴν φαντασίαν, ὡς τε, ὡς ὁ Μπαίρων, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀναγινώσκῃ τί χωρὶς νὰ γεννήσῃ ὁ νοῦς του γιγαντιαίας ἰδέας καὶ ἀξιοθαυμάστου εἰκόνας.

Ἰδόντες οἱ καθηγηταὶ τῷ Σολωμῷ νοῦν εὐφυῆ, ὄξυν καὶ πρὸς τὰς σπουδαίας καὶ ἐμβρυαίας ἐννοίας πολὺ προσκλινῆ, μεγαλοψυχίαν, ζήσουςαν καὶ καυχώζουσαν φαντασίαν, μνημονικὸν ἀσύλητον καὶ στεγανόν, οὐς μουσικώτατον, ἔλεγον ὅτι τῆς Ἰταλίας ἔμελλε ν' ἀναρνήσῃ ποιητῆς μέγας. Μάλιστα δ' ἠμέραν τιὰ ἀναμάζων ὁ καθηγητῆς τὰ πρῶτα αὐτοῦ γυμνάσματα εἰς λατινικοὺς καὶ ἰταλικούς στίχους, ἄπερ ἐφάνιντο ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῆς τοῦ ποιητοῦ ἡλικίας εἶπε—Greco tu farai dimenticare il nostro Monti.

Ἐπιφροῦν ὁ Σολωμὸς εἶτι εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀνεξάρτητον ἔχει τὸ φρόνημα, ζῶηρόν τὸ αἰσθημα τῆς φιλίας ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ὅτε πρὸς Κύριον ἀπεδήμησε συμφοιτητῆς αὐτοῦ. Ὁ νέος ποιητῆς ἐνόμισε βεβαίως ὅτι ἤθελε λογιεσθῆ ἐν τοῖς μάλιστα μισοκόρις καὶ ἀποτροπαικίαις, εἰ μὴ ἐξ ὧν εἶχεν ἀπέδιδε τὴν ὀφειλομένην τιμὴν πρὸς τὸν φίλον καὶ συμφοιτητὴν. Τὴν αὐτοῦ λοιπὸν γλώσσαν κινῶν ὑπὲρ τοῦ κειμένου ἐνώπιον αὐτοῦ φίλου, σὺν ἄλλοις, ἐξήμνησε τὴν ἀρετὴν ὡδὲ πως: «Νέος συμμαθητῆ! μάθετε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετὴν, δίχως νὰ ὑπερηφανεύσῃσθε καὶ δὲν θὰ ὑπερηφανωθῆτε, ἀν ἀληθινὰ μάθετε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ μὴ παραχημῆλώσητε ποτὲ τὴν κερκλήν, διότι ἐὰν εὐρεθῶν πολλὰ ἄτιμα καὶ ἄχρηστὰ χρεῖα, ἔτοιμα νὰ σῶ; τὴν πλῆκῶτον. Ἄν πάλιν τολμήσουσιν οἱ ἄνδρες; νὰ σῶ; ὑβρίζουν γὰρ νὰ σκεπῶσιν τοὺς πολλοὺς φρόβους, οἱ ὅτε οἱ φωλιάζουσι μὲ; τὴν ψυχὴν τους, τότε, καὶ, σηκώσατε τὴν κερκλήν μὲ ὅλην τὴ δύναμιν πόγης, καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι θὰ πῶσῃ εὐθὺς ἐκεῖνη ἢ ἀνθάσεια, ἐπειδὴ εἶνε μικροψυχὴ ἀνθάσεια.» (1)

Ὁ Σολωμὸς ἔμεινε εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τοῦ 1808—1818. Τότε ἡ πατρίς τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Μικκινιβιέη, ἡ κοίτις τῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶσα

ἔτη ἢ ἐστὶ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς καλλιτεχνίας εὐρίσκειτο εἰς κατὰστατον οὐχὶ εὐχάριστον. Ὁ Βοναπάρτης καίτοι εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ ἔρρεεν αἷμα Ἰταλικὸν οὐχ ἦτον ὅμως δὲν ἐφάνη εὐνοϊκὸς διὰ τὴν Ἰταλίαν. Εἰσηθηλικόφρονος εἰς τὰ Μεδιόλινα (1796) ἔκαμε τὴν Κιαιαυινικὴν δημοκρατίαν ὑπέσχετο ἐλευθερίας. Ἐνταφρίζει τὴν Ἐνετοκρατίαν καὶ πωλεῖ εἰς τὴν Ἀυστρίαν τὴν Ἐνετιάν! Οἱ Γάλλοι γίνονται κύριοι διαφόρων ἰταλικῶν μερῶν. Τὸ ἰταλικὸν ἔδαφος κακιαπατεῖται ὑπὸ στρατοῦ βωσο-αυστριακοῦ, ὅστις κυριεύει οὐχὶ ὀλίγα; χώρας. Ἡ ἐν λόγῳ Δημοκρατία μεταβάλλεται εἰς βασιλείον, ἐννοεῖται ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Βοναπάρτου ἀναγορευθέντος Βασιλεῦς τῆς Ἰταλίας. Εἰς μικρὸν διάστημα καιροῦ πόσον ὑπέφερον οἱ Ἰταλοὶ! Πόσοι πρίγκιπες, κύριοι, τύραννοι, δεσπόται ἐφάνησαν! Εἰς πόσα κοκκίδια διηρέθη! Ὁ παπισμὸς καὶ ἡ Αὐστρία ὅμως ὑπέβησαν οἱ δύο μεγαλύτεροι αὐτῆς; ἐχθροὶ ἀμρότεροι τύραννοι ἐχθροὶ τῆς προόδου, ἔτοιμοι νὰ ἀποσθῆσιν πᾶν αἰσθημα φιλοπατρίας, πᾶν εὐγενὲς κίνημα. Μεθ' ὅλων ὅμως τῶν πίστεων πᾶμπολλοὶ ποιηταὶ φιλόσοφοι, λόγιοι, καλλιτέχνη, πολιτικοὶ συνεργάζοντο πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἰταλικῆς ἰδέας, ἥτις ἀπὸ αἰῶνων ἐτρέφετο εἰς τὰς καρδίαις παντὸς ἀληθοῦς Ἰταλοῦ—τὴν ἐνώτητά τῆς Ἰταλίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ μέρη ἐβη ἀπάρχουσι ἄνθρωποι, ἐπῆρουν πολλοὶ πατριῶται ἀλλὰ καὶ πολλοὶ, οἵτινες χάνον τοῦ συμφέροντος, ἐθυσιάζον καὶ τὰ εὐγενῆ αὐτῶν αἰσθηματά, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ἀπάρχουσι τρία εἶδη ἀνθρώπων: α) Οἱ εὐγενεῖς, οἱ πλούσιοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες ἔχουσι τὴν γελόιαν ἀκαίτησιν, ὅτι εἶνε προνομιοῦχοι. Ζῶσι ἡσυχίαι διότι ὑποστηρίζονται χάριν συμφερόντων ἢ ὑπὸ τῆς ἰδίας κυβερνήσεως ἢ ὑπὸ προστατοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸ διαφθαρμένου. Οὗτοι κατὰ φροσικὸν λόγον τίποτε ἢ ὀλίγον φροντίζουσι περὶ τῆς πραγματικῆς εὐμερίας τοῦ τόπου. Ὑποστηρίζουσι μόνον, ὅτι συμφέρει εἰς αὐτούς. Εἶνε ἐγωῖσται καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, ἐχθροὶ τῆς προόδου, καθότι εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑψηλοτάσῃ τὴν κυβερνήσιν ἢ τὸν προστατὴν καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ πιεζομένου λαοῦ.—β) Οἱ ἀλλότροποι, οἵτινες εἶνε οἱ ἀριτομότεροι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ ἀμύθη; ἄγχοι, ὅστις ὑποφέρει καὶ σιωπῶ ἀναστενάζων ἐντὶ εὐλοίας ἀνταμοιβῆς; εὐλόως προδίδει, ἰσχυροποιεῖ τοὺς τυράννους, ἀγνοεῖ τί ποιεῖ, ἀγνοεῖ τὴν δύναμιν του.—γ) Ὁ ὄχλος, ὅστις ὁμοιάζει εἰς τὸ παιδίον, ὅπερ ὅταν κλαίῃ, ὀλίγον χειρίζεται ὅπως καθησυχάζῃ. Ὁ ὄχλος, ὅστις ἀγνοεῖ τὰ ὅποια εὐλοία ἐξυπατάται.

—γ) Ὁ λαὸς, μὴδ κοινωνίας, δηλαδὴ τὸ ἔκλεκτον ἐκ τῶν μερῶν, πρὸς τὸ ὅποιον ἡ κοινωνία ὠφείλει τὸ πᾶν, τὸ μόνον ἐκεῖνο μέρος, ὅπερ αἰσθάνεται, σκέπτεται καὶ κρίσιν περὶ αὐτῆς, ἔχει, τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπερ ποτὲ μὲν κολακεύει, δὲν προσπα-

(1) Πρβ. Πολυλὰ «Εὐρισκόμενα Σολωμοῦ» σελ. δ'—θ.

θεῖ νὰ πλουτῇ, δὲν ὑπηρετεῖ κόμμα, δὲν προτιμᾷ ξένους. Τὸ μέρος ἐκεῖνο διαμικροθετεῖται εἰς πᾶν ἀδικίαν. Περιφρονεῖ ἀπειλίαις, χαίρειται διὰ τὴν ἐξορία του. Τὰ πάντα θεωρεῖ μὴδὲν ἐνόμιον αὐτοῦ, Ζῆ, ἐργάζεται διὰ ἐν μόνον ἰδανικόν—τὴν Πατρίδα. Ἡ λέξις αὕτη πόσον εἶνε μεγάλη, καὶ πόσον ἐν αὐτῇ περιλαμβάνει ὅτι ἀγαθόν, εἰτι καλὸν ὅτι ὀφειλόμενον ὑπάρχει. Καθότι ὁ φιλόπατρις,—ὁ ἀληθινὸς ἐννοεῖται—ἴνα ἰδῇ μεγάλην τὴν πατρίδα του καὶ τιμῆσῃ αὐτήν, τί δὲν κάμνει,—τάπανάταυπος ἡ πατρίς αὐτοῦ μὴ γένητὸ τὸ παίγνιον τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὅπως ἡ πατρίς αὐτοῦ γραμματολογικῶς καὶ πολιτικῶς διαπρέψῃ, ὅπως τέλος γένη ἡ πατρίς του πρῶτοπος. Βεβαίως πόσον εὐτυχῆς ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀν ἐσκέπτετο οὕτως, ἀν ἕκαστος ἐξῆ μὲν ἰδανικόν τοσοῦτον ἱερὸν ἔμα δὲ καὶ ὀφειλόμενον εἰς τὴν ἐν γένει ἀνθρωπότητα. Εἰς τὸ ἔκλεκτον τοῦτο μέρος ἡ Ἰταλία ὀφείλει τὴν ἐνώτητά της. Τὸ μέρος τοῦτο διὰ τοῦ βραχίονος καὶ διὰ τῆς καρδίας; ἠτοίμασε λαὸν ἀξίλογο, λαόν, ὅστις συναρθάνθη τὴν θέσιν του, καὶ ἔδωσε χεῖρα ἀρωγῶν πρὸς τελειοποίησιν τῆς θεομαστῆς πολιτικῆς ἰταλικῆς ἐπιστοίας. Αἱ δάφνη καὶ οἱ στεναγμοὶ, ὡς εἶπομεν σκιαγραφούντες τὴν ἀείμνηστον Δε Σάγγατην (1) δὲν εἶνε μόνον ἀποκλειστικὸν προνόμιον ὀλίγων λαῶν ἐγκαχυμένων ἐπὶ τῇ διεκδικήσει τῆς μεγάλης ἰδέας του. Ἄπαντες, ὅσοι ἔχουσι ἀναφάριστα κληρονομικὰ δικαιώματα νὰ ἀνακηρύξωσιν ὀρεῖλουσι πρότερον κατ' ἀμετάθετον ἱστορικὸν νόμον, νὰ εἰσελθῶσι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σολωμῶ ὅπως διὰ τῶν καταδιωγμένων καὶ τῶν μαρτυρίων δώσωσι πνοὴν καὶ σάρκα εἰς τὰς ἐλπίδας των.

Εἰς τὴν Ζάκυνθον λοιπὸν ὁ Σολωμὸς ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ περὶ ἐλευθερίας καὶ τυραννίας, εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν ὅμως; εἶτι περισσότερον ἠδυνήθη νὰ ἐνοήσῃ τί πρᾶγμα εἶνε ὁ ξένος; τίτι τρόπο ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ νὰ κμῆρ μίαν πατρίδα; τίτι τρόπο ὁ διεφθαρμένος, ὁ ἀφιλόπατρις θυσιάζει τὸ πᾶν, χωρὶς νὰ συναρθάνῃ ὅτι γίνονται οὕτω τὸ κῆτιον τῶσαν κακῶν συνεπειῶν.

Ἄν ὅμως ὁ Σολωμὸς δὲν εὐρεν εὐτυχῆ τὴν Ἰταλίαν πολιτικῶς, καὶ φιλολογικῶς; αὕτη δὲν ἦτο ἕσυχος. Ὁ Σολωμὸς ἀνοιδαντον συνέδεσε φιλιαν μετὰ τοῦ Μόντα, τοῦ Τόρτα, τοῦ Μαζφέη, τοῦ Μοντάνη, τοῦ Ἰερδάνη, καὶ ἄλλων περιφρῶν ἄνδρων σπουδάζων περὶ τῶν γραμμάτων, ἀλλ' οὐχὶ ὅλοι ἀξίεπαινοι ἦσαν διὰ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, ἰδίως ὁ Μόντης; ἀνὴρ τοῦ συμφέροντος, δηλαδὴ ἀνάξιος πολίτης εἰς κρίσιμους περιστάσεις. Ἡ Ἰταλία τότε φιλολογικῶς βεβαίως δὲν περὶ ἰσχυρῶς, μάλιστα, ὑποπαρκευόαζε τὸν τρίτον αὐτῆς λαμπρὸν αἰῶνα. Ἐμελέτων τοὺς κλασσικοὺς

τὴν γλώσσαν, κύριον μέλημα ἐνός; ἔθνους, ἐκαθάρζον τῶν γαλλικισμῶν ἐκκλιέρογον τὴν ποίησιν, τὴν ῥητορικὴν, τὴν ἱστορίαν, τὴν φιλοσοφίαν—ἀνευ τῆς ὀποίας, κατὰ τὸν Βέκον οὐτε γραμματολογίαν, οὔτε τέχνην πράγματι προοδεύουσι—καὶ πᾶσαν τέχνην καὶ ἐπιστήμην. Ὑπῆρουν ὅμως δύο φατρία ἐν τῇ γραμματολογίᾳ, ἡ ὡς λέγετα, σχολαί.—ἡ βῶμαντικὴ καὶ ἡ κλασσικὴ. Εἰς τὴν Γαλλιαν κατὰ τὴν Ἐπαναστάσιν ἐφάνησαν ὁ Σατοβριανδ, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Βαλζάκ, καὶ ἄλλοι ῥομαντικοὶ, καταπολεμούντες τὴν Ἐπαναστάσιν ὑπερασπιζόντες τὸν θρόνον καὶ τὸν κλήρον. Οἱ ἐχθροὶ τούτων,—φιλολογικῶς ἐννοεῖται—ἦσαν οἱ ἐλευθεροὶ ἢ Ἀκαδημία ὁ Delavigne καὶ ὁ Βερνζέρ. Οἱ μὲν, φίλοι τῆς μεσαιωνικῆς μισαρῆς ἱεροκρατίας, τῶν μεσαιωνικῶν ἀρχῶν, οἱ δὲ, προτιμούντες νὰ ζῶσιν εἰς τοὺς μακαριῶν χρόνους τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ Γάλλοι μεθ' ἐαυτῶν, ἔφερον εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰς σχολὰς των, καὶ ἐκκηρύχθη οὕτω, καὶ μετὰ τῶν λογίων ἰταλῶν, γραμματολογικὸς πόλεμος. Ἄσπλαγχνος πόλεμος κατὰ τοῦ κλασσικισμοῦ, ὅστις ἐπὶ τόσα ἔτη ἐλατρεύετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διηρέθησαν εἰς δύο στρατεύματα, ἄπερ ἐπὶ ἀρχαίον χρόνον ἔμειναν ἀντιπαρετασχημένα, ἔχοντα τὰ Μεδιόλινα, πόλιν δούλην, ἔδραν τοῦ βῶμαντισμοῦ, στρατηγούστας; τοῦ Μανζῶνη, καὶ τὴν Φλωρεντίαν, πόλιν ἐλευθερῶν, ἔδραν τοῦ κλασσικισμοῦ, στρατηγούστας; τοῦ Νικολίνη.

(ἀκολουθεῖ)

Σ. ΔΕΒΙΑΖΗΣ.

ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΙΔΟΝ

Μετὰ μακροῦς ἐνιαυτοῦ τὴν ἐπανεῖδα πάλιν καὶ ἡ νεκρὰ καρδίᾳ μου ἀνίσταται! ἐκ τοῦ σκότους... Ἀρίπταται τὸ πνευμά μου εἰς ἀτμοσφαῖραν ἄλλην Κ' ἡ μνήμη εἰς τοὺς ἔρωτας ἀνέρχεται τοὺς πρώτους!

Οὕτω, κατόπιν τῆς νυκτός, ὁ ἥλιος προβαίνει, τὴν γῆν μὲ νέον ἐνδύμα αἰγλήεν περιβάλλει, Κ' ἐν ᾧ ὑψοῦται φαινὸς τὰ σύμπαντα θερμαίνων Νέα ζωὴ ἐπὶ τῆς γῆς σφιγνῶσα ἀναβάλλει!—

(Ἐν Πειραιεῖ)

Π. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

(1) Ὅρα «Κυψέλη» ἀριθ. 21.

ΟΙ ΔΡΟΜΕΙΣ

Α'. Ιστορία

Ότε τὸ μόνον μέτρον τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων ἀξίας ἀπετέλουν αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς γῆς παντός φυσικοῦ ὅπλου ἐστερημένα τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα ὄντα, ἢ περὶ τὸν δρόμον ἱκανότη; συνδεομένη μετ' ἰσχυρᾶς δράσεως ἦτο τὸ πρῶτον τούτων προτέρημα. Καίτοι μὴ ἔχων ἀνάγκην, ὅπως διώξας συλλάβῃ τὰ εἰς τροπὴν του χρήσιμα ζῶα, ὡς μήπω ἐκ τοιούτων νὰ τρέφῃται ἐθισθεὶς, οὐχ ἦτοτο ὅμως, ἐν αἷ; διέμενε δάσσει, ὁ ἀνθρώπος τῆς πλειοκαίνου ἐποχῆς, τρώγων τοὺς ὀλίγους πρὸ τῆς ἐμφανίσεως του ἀναπτυχθέντας εὐχόμενος καρπούς, ἴσως δὲ καὶ χλωρὰ δένδρων φύλλα, τεμάχια δὲ κλάδων μόνα ἔχων ὅπλα, ἰσχυρῶν εἶδειτο ποδῶν, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς προσβολὰς τῶν καὶ ἐν Εὐρώπῃ τότε ζώντων μεγάλων σαρκοφάγων ζῶων, ὧν οὐχὶ σπανίως ἴσως ἀπετέλεσε τὸ δεῖπνον κατὰ τὴν παρωχημένην ἐκείνην ἐποχὴν· κυρίως ὅμως τότε τῶν ποδῶν αὐτοῦ μεγίστην ἀνάγκην ἐν ταῖς πρὸς τὸν ὁμοῖόν του ἀνθρώπον, τὸν ἀσπονδὸν του ἔχθρον, διαμάχεται. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεώς του ἐκείνην, καὶ κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην, καθ' ἣν οἱ ἀνθρώποι συνεισθεῖντες ἀλλήλους καὶ ἀποτελέσαντες τὰς πρῶτας καὶ ἀπλουστάτας κοινωνίας, μετεχειρίσθησαν εἰς τὰς ἀνάγκας των, πρῶτον ἂν τοὺς σκληροὺς λίθους, εἶτα δὲ καὶ τὸν εὐτρητόν ὀρείχαλκον, ἀγωνιζόμενος πρὸς τὰ ἀγρία ζῶα, εἶτε ὅπως ταῦτα συλληρθέντα καὶ διαμασθέντα καταστήσῃ βοηθούς του, εἶτε ὅπως ἐκ τούτων φινευθέντων τραφῇ, ἡσκήθῃ ἐν τῷ τρέχειν, οὐχὶ ἐν σταδίῳ ἱερῶν ἀγῶνων ὅπου γράδας ἦν στέφανος δάφνης; ἀλλ' ἐν τῷ μεγάλῳ σταδίῳ τοῦ πᾶν ὑπάρξει ὡς ἀγῶνος, ἐν ᾧ γέρας ἔλαβε τὴν νῦν εὐδαιμονίαν του.

Μετὰ τὰς μυριάδας τῶν ἐτῶν δ; δῆρκεσαν αἱ περίοδοι αὐταί, ἀντικαταστήσαντος ἤδη τοῦ οἰδήρου τὸν ὀρείχαλκον ἐν ταῖς βιαιτικαῖς ἀνάγκαις, καὶ ὑποφωσκούσης τῆς ἡσῆς τῆς ἱστορίας, εὐρίσκμεν τὸν ἀνθρώπον συνοδουόμενον διὰ ἀγῶνων, ἐν οἷς ἐπρώτευν ὁ δρόμος, πᾶσαν αὐτοῦ ἐπίσημον πρᾶξιν. Παρὰ τῷ Ὀμηρῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς τοῖς παρατώσι τὴν περίοδον ταύτην τοῦ βίου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνος, εὐρίσκμεν τοὺς ἀγῶνας συνοδουόμενος πλὴν τῶν εορτῶν, καὶ κηδεῖας ὡς τὴν τοῦ Πατρόκλου, καὶ ξενίας ὡς τὴν τοῦ Ὀδυσσεὺς παρ' Ἀλικονῶν, καὶ γάμους ὡς τοὺς τῶν θυγατρῶν τοῦ Δαναοῦ. Ἄλλ' ἐκτοσε βλέπομεν ἐπὶ ἡ περὶ τὸν δρόμον καὶ γενικώτερον τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις μέρημα, ἀρχεται λαμβάνουσα χαρακτηριστὰ ἀπλοῦ σεβασμοῦ πρὸς ἱκανότηκα ἦτι; ἔστωε καὶ διειτρήσει τὸν ἀνθρώπον.

καὶ καὶ μὲν κατὰ τὴν ἱστορικὴν τῆ; Ἑλλάδος ἐποχὴν, ὁ δρόμος ἐθεωρεῖτο τὸ πρῶτιστον τῶν γυμνασμάτων, καὶ οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀγῶσι κυρίως δὲ τοῖς Ὀλυμπιακοῖς νικῶντες ἀθληταί, ἐτιμῶντο τὰ μέγιστα ἐν τε ταῖς αὐτῶν πόλεσι καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι, ἐγράφοντο ὡδὶ πρὸς τιμὴν αὐτῶν καὶ ἱδρῶντο ἀνδριάντες, ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐξέλιξις περὶ τὰς σωματικὰς ἱκανότης κατήντησεν ὀλίγων προνόμιον. Ἐντεῦθεν ἡ περὶ τῶν δρομέων ἱστορικὴ μελέτη κατακτετᾷ ἐντὶ ἱστορίας τοῦ δρόμου παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι καὶ ἐποχαῖς, ἱστορικῶν ὀλίγων ἐκείνων οὗς οἱ ἔκτατοι δρόμοι των κατέστησαν γνωστοὺς εἰς τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους. Τούτων ἐκ ὀνόματα θὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ἀκολουθοῦντες τῷ Γάλλῳ G. Kerlus.

Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχαῖᾳ Ἑλλάδι, πλὴν τῶν Ὀλυμπιονικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐν ἱεραῖς ἀγῶσι νικητῶν, ὧν τὰ ὀνόματα μνημονεύει ὁ Πευταναῖς, ἡ ἱστορία ἰναρφεῖ διὰ τοὺς ἐκτάτους τοὺς δρόμους των, πρὸς τῷ Μακροθωπῷ στρατιῶτῃ Ἀριστιῶνι, ἀπ.θνώνοντι ἐν τῷ ἀναγγέλλειν ταῖς ἀρχαῖς τῶν Ἀθηναίων τὴν ἐν Μακροθωπῶν νίκην, ὅπως τρέξας ἦλθεν· Εὐχιδαν τὸν Πλαταιῆς, ὅστις, ὡς ἐν τῷ Ἀριστιῶνι λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτε οἱ Ἕλληνες νικήσαντες ἐν Πλαταιαῖς; τῷ 479 ἐμελλον νὰ θυσιάσωσι τῷ Ἐλευθερίῳ Διῷ, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ τελέσωσι τοῦτο διὰ τοῦ ἐν τῇ χώρα πυρός, θεωρηθέντος ὡς μεμιασμένου ὑπὸ τοῦ Πυθίου ἀπικροῦσαντο τὴν διὰ τούτου θυσίαν, ὑποσχεθείς νὰ φέρῃ τὸ τῆστιμα παρὰ τοῦ μαντείου πυρ, ἐπορεύθη εἰς Δελφοὺς ἐκεῖθεν δὲ ἀρ' οὐ, τελέσας τοὺς νενομισμένους ἀγωνισμοὺς καὶ στεφανωθείς διὰ δάφνης, ἔλαθεν, ἀπὸ τοῦ θωροῦ πυρ, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Πλαταιαῖς ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας, διατρέξας κατὰ τὴν ἀνοδὸν καὶ τὴν κῆρυδον 188 χιλιομέτρα· ἀλλὰ καὶ οὗτος; ἔμα ἀρχαῖαις ἀπέθανεν. Πρὸς τοῦτο; καταλειπτόν καὶ τὸν ἐκ τῆς Κρητικῆς Χερρονήσου ἡμεροδρόμον τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου Φιλιππιδῶν, πένταθλον μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ νικήσαντα, διατρέξαντα δὲ ποτε ἐν ἐννέα ὡρα; κατὰ τὴν Ἠλιδα τῆς Σικυονίας χωρίζοντα 222 χιλιομέτρα· οὐδὲ δυνατὸν νὰ παραλείψῃ τις Ἀσθεμένην τὸν Θηβαῖον, καὶ τὸν Πηλουνητόρα τούτον μὲν νικήσαντα ἐν δρόμῳ ἵππων, ἐκείνον δὲ συλλαβόντα λαγῶν.

Καὶ ἡ Ρώμη δὲ παρέχει ἡμῖν ἕκκετόν δρομέων ἀριθμὸν, εἰς ὧν σημειούμεν μόνον δύο, οὗς ἀναρρεῖ ὁ Πλίνιος, τὸν μὲν ὡς διατρέξαντα ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς; 160, 000 βήματα, 235 χιλιομέτρα, τὸν δὲ πῆδι τοῦτον ὡς διατρέξαντα ἐν ἡμισείᾳ ἡμέρᾳ 110 χιλιομέτρα.

Κατὰ τὸν 8ον μεσαῖονα γνωστοὶ δρομεῖς ἀπαν τῶσιν οἱ πεῖχ; οἱ δρομεῖς τῶν Σουλτανῶν, οἵτινες κυδιστοῦντες καὶ γυμναστές, δι' ὃ καὶ ἔχοντες

τὸ δέμα τοῦ πέλυκτος, ἐρ' οὐ ἐνίοτε ὡς σημεῖον τοῦ θεθοῦ των προήλουν μικρὰ ἀργυρᾶ πέταλλα, σκληρὸν ὡς ὕψος, ἔτερχον πρὸ των ἐκστρατευτόνων τουρκικῶν σιφῶν ὡς πρόσκοποι, ἐτέλουν δὲ καὶ ταχυδρομικὰ; ὑπηρεσίας φέροντες εἰδήσεις ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀδριανουπόλιν, διανύοντες; δηλονότι ἐντὸς 24ων ὡρῶν, καὶ τοῦτο συνηθέστατα, τὰ τὰς δύο πόλεις χωρίζοντα 160 χιλιομέτρα.

Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα οἱ μεγάλοι τῆς Ἑσπερίας οἰκοὶ εἶχον εἰς τὴν ὑπαρξίαν των δρομεῖς προπροσευόμενος τῶν ἀμαξῶν των, καταγομίζοντες μὲν συνήθως ἐκ Βισκαῖας, ἔθεν καὶ ἡ παροιμία, «τρέχει ὡς Οὐάσκων» ὀνομαστούς; δὲ ὡς τρέχοντες; ἐπὶ μακρῶν ἀνευ φαινομένης κοπώσεως; πάντων δὲ των ἄλλων μανιωδέστεροι πρὸς ἀπόκτησιν τοιούτων δρομέων ἦσαν οἱ Ἄγγλοι, καλοῦντες τούτους running footmen, καὶ ὑποβάλλοντες εἰς ἴδιαν διαίταν ἦν προσεχῶς; καὶ ἐξετάσωμεν. Καλὸς τότε δρομεὺς; εἶδει νὰ τρέχῃ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἀνὰ 11 χιλιομέτρα. Ἀναφέρονται δὲ καὶ πολλὰ δρομέων ἀνέκδοτα, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπόμενα.

Ὁ κόμης τοῦ Home διέταξε ἀφ' ἐσπέρας τὸν δρομέα του, νὰ κομίσῃ ἐπιστολὴν τινα ἐκ τῆς ἐπαύλειος ἐν ἡ διέμενον εἰς Ἐδιμβούργον ἀπέχον ἐκεῖθεν 36 χιλιομέτρα, τὸ πρῶτὸ δὲ ἔγερθεις, καὶ ἰδὼν τὸν δρομέα κοιμώμενον εἰς τὸν ἀντιθαλάμιον, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἰσχυροῦ θυμοῦ διὰ τὴν παρακοήν; ἀλλ' ὁ δρομεὺς δικαιούται, ἐγγχερίσας τὴν ἀπάντησιν ἦν ἐκόμισε διανύσας ἐντὸς τῆς νυκτός; 112 χιλιομέτρα.

Καθ' ἣν στιγμήν διηθήτηον τὴν τρέπιζαν, ἐνεκα ἐπιτήμου τινος ἐπιάσεως παρὰ τῷ δουκὶ de Lauderdale ἐπὶ Καρόλου τοῦ Β'. βλῆπουσιν ὅτι ἔλειπεν ἀπαραίτητον τὸ κεκοῦς λημονηθῆν ἐν ἐτέρας τινι τοῦ δουκὸς διακομῆς ἀπερὸση ἐντὸς; δύο ὡρῶν τὸ ζητούμενον εἶνε εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀναφέρονται ὑπὸ των περιηγητῶν ὡς γνωστοὶ δρομεῖς, πλὴν τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἀκολουθούτων τὰ ὀδοιπορικὰ ὄχηματὰ Zagal, οἱ βρισκόμενοι ἐν Ἰνδίας; τὰ φορεῖα των ἐγγενῶν, οἵτινες παρ' ὅλων τὸν φόρτον διατρέχουσι; μέγιστα διαστήματα, καὶ οἱ σύροντες; τὰ τροχοφόρα ὀδοιπορικὰ καθίσματα ἐν Ἰσπανίᾳ. Περὶ δὲ τοῦ θεατρικοῦ χαρακτῆρος ἐν ὡς γνωστὸν ἔλαθον ἡδὴ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ οἱ δρομεῖς προτιμώτερον κρίνονεν νὰ παραθέσωμεν ἐν τῇ «Κυψέλλῃ» ὅσα περὶ τούτου γράφει ὁ Kerlus

«Ἡεροδικῶς φαίνονται ἐν τοῖς τοίχοις των Παρισίων ἀνηρητημένα μεγάλα προγράμματα ἀναγγέλλοντα ὅτι ὠρισμένην ἡμέραν, ἡ ἄστροπῆ, ἡ ἀτμάμαξ, ἡ ὁ ἐπὶ νῦν θῆ, διότι οἱ δρομεῖς καλὸν νομίζουσι νὰ προσλαμβάνουσι καὶ τοιοῦτον τι χαρακτηριστικὸν ὄνομα, διὰ τοῦ ὀποῖου καὶ κάλλιον γνωρίζεται, θὰ διενύσῃ τρέχων

διαστημά τι, συνήθως τὸ ἀπὸ Παρισίων εἰς Βερσαλίας μετ' ἐπανόδου περὶ τὰ 40 ἐν ὅλῳ χιλιομέτρῳ ἐντὸς ὠρισμένου χρονικοῦ διαστήματος.

Κατὰ τὰν ἀναχώρησιν τοῦ δρομέως; τελεῖται συνήθως ἐκνήθις ἀρκούντος γραφικῆ; ἀνακρουούσης στρατιωτικῆς τινος μουσικῆς, ὁ δρομεὺς ἀκολουθοῦσιν, ὑπὸ κομικῶν ἐνδεδυμένων ὡς αὐτὸς μετὰξίνα ζωηρῷ χρώματος ἐνδύματα ἀκροβάτου, ὑπ' ἀμαξῶν ἐφ' ὧν ὀχοῦνται οἱ μέρτυρες, καὶ πλῆθος παιδῶν τῆς συνοικίας τρέχόντων καὶ δηλούντων ὅτι προτιθενται καὶ αὐτοὶ νὰ φθάσωσι τὸ τέμα, ἀπέρχεται ὑπὸ τὰς ἐνθουσιώδεις των θεατῶν φωνὰς; ἀλλ' ἐντὸς τινων λεπτῶν τὸ πᾶν μεταβάλλεται, οἱ κομικοὶ ἴστανται μετὰ των θεατῶν ἐν τοῖς πεζοδρομίοις, περιμένοντες τὴν ἐπάνοδον τοῦ δρομέως, οἱ μικροὶ δρομεῖς; παρήτησαν τὴν ἀπόφασίν των, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπολιπόντες τοῦ δρόμου, ὧν ἀκολουθοῦσιν ἡδὴ πλὴν τοῦ δρομέως μόναι των μαρτύρων καὶ ἀμαξικῆ; ἐφ' ὧν ἀνέρχεται συνήθως, ἔμα ἐξεθῶν τῆς πόλεως, καὶ ὁ δρομεὺς, ἐὰν οἱ ἱεπιβαίνοντες των ἀμαξῶν δὲν ἐνδιαφέρονται περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ δρόμου, ἐνεκα στοιχημάτων των, περίπτωσις καθ' ἣν, ἐπιβλέπουσι καλῶς τὸν τρέχοντα, καθιστόντες ἀδύνατον πᾶσαν ἀπάτην. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦ δρόμου, διακοῦντος 2 ἢ 3 ὡρα; οἱ θεαταὶ μένουσι διαρκῶς; εἰς τὰς θέσεις των ἐν τῇ ἀφειτηρίᾳ, περιμένοντες τὴν ἐπάνοδον τοῦ δρομέως, ἡς πραγματοποιουμένης, ὑποδίδονται ἐν θριαμβῷ τὸν κατὰ τὴν ἐσοδὸν των Παρισίων ἀνασχηματισθέντα περὶ τὸν δρομέα βμιλον. Τινὲς τοιοῦτοι δρομεῖς; πράγματι ἐφθασαν καὶ ἐπανῆλθον ἐκ Βερσαλίας ἐντὸς 2 1/2 ὡρῶν, δαπανήσαντες; διὰ πᾶν χιλιομέτρον δρόμου 3', 6 λεπτὰ τῆς ὡρας, μικρὸν τι ὀλιγώτερον των πρῶτην ταχυδρόμων, δαπανώντων; διὰ πᾶν χιλιομέτρον 3', 7, καὶ διατρέχόντων οὕτω μόνον 20 χιλιομέτρα. Τοιοῦτος τις δρόμος; ἐγένετο ἐν Παρισίῳ πρὸ μηνῶν ὑπὸ νέου τινος ἐργάτου ἀμαξοπηγοῦ, διατρέξαντος ἐν 2 ὡρα; καὶ 57' τὴν περιμετρον των Παρισίων, λογιζομένην περὶ τὰ 33 χιλιομέτρα, μὲ μέσην δηλ. ταχύτητα 5' ἀνὰ πᾶν χιλιομέτρον.

Ἐνίοτε στέδιον εἶνε ἡ κωνίστρα τοῦ ἱπποδρόμου ἦν πολλὰκις περιέρχεται ὁ δρομεὺς; ἀλλ' εἰ τοιοῦτοι δρόμοι κινουσι; μᾶλλον τὸ ἐνδιαφέρον ἔταν ὑπάρχῃ συναγωνισμὸς μετὰξὺ γνωστῶν δρομέων, προκαλεσάντων ἀλλήλους ὡς ἐπὶ παραδειγματι, πρόγραμμα τι ἀνήγγελλεν, ὅτι θὰ διαγωνισθῇ ἡ ἀτμάμαξ πρὸς τὴν ἀστραπὴν, μετὰ βραβεῖον 1000 φράγκων· τότε συνέρχονταν πολλοὶ, καὶ οἱ ἐφασται τῶν ἱπποδρομιῶν στοιχηματίζουσιν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἐτέρου ὁ ἡττηθείς ὅμως πάντοτε ζητεῖ ἐπανάλησιν τοῦ δρόμου τὴν προσηγῆ Κυριακὴν, καὶ ὁ ὠριστικὸς ἀγὼν τελεῖται τὴν τρίτην Κυριακὴν, ὅτε τὸ κοινὸν ἐπὶ μᾶλλον ἐνδιαφερόμενον συρρεῖ ὡς πλείστον, οἱ ἀπωλέσαντες; στοιχηματῆ τὰς προσηγυθείας ἡμέρας σπεῖδουσι ν' ἀναπληρώσωσι τὰς ζημίας των, αἰ

εισπράξεις των δρομέων επί μάλλον εξογκούνται, και οὐδὲν ἐμποδίζει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι συνήθως οἱ δρομεῖς συμφωνοῦσι νὰ νικήσωσι διαδοχικῶς και νὰ μερισθῶσι τὰς εισπράξεις.

Ὅταν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀγωνίζονται ἐπὶ ταχύτητι, τὸ πλεῖστον τῶν θεατῶν ἀπολαμβάνει τῆς ἰδιαίτης ἐκείνης εὐχαρίστησας, ἣν προξενεῖ πᾶς ἀγὼν τοῦ ὁποῦ ἀγνοεῖται ὁ μέλλων νικητῆς, τότε δὲ και οἱ ἄνθρώπων δρόμοι ἐλκύουσι μείζονα θεατῶν ἀριθμὸν. Ἐνίοτε ὁμοίως εἰς τοὺς ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ δρόμοις λαμβάνουσι μέρος δρομεῖς ταχύτητος και ἰσχύος πολλῶ τῆς τῶν συναδελφῶν τῶν ἀνωτέρως και ἡ διεύθυνσις τοῦ ἵπποδρομίου τοποθετεῖ τούτους 5, 10, 20, ἡ και 25 μέτρα ὑπισθεν τῶν ἄλλων, μὴ καθισταμένων διὰ τούτο και νικητῶν, ἀλλὰ ὑπολείποντων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῦ διὰ τὴν ταχύτητα γνωστοῦ, κερδίζοντος οὕτω τὸ σχετικῶς οὐχὶ εὐκαταφρόνητον θραβεῖον.

Και ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἱστορίας τῶν μάλλον ὀνομαστῶν δρομέων και δρόμων, ὑπολείπεται ἤδη ἡμῖν νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα, περὶ τῶν μετ' ἐμποδίων διαφόρου φύσεως διεξαγομένων δρόμων, και περὶ τῶν θάδην δίκυκτων μακρὰ διαστήματα.

(ἀκολουθεῖ)

N. ΜΟΤΣΕΝΙΓΟΣ.

ΤΟΡΑ

Ἐστὴν ζηνητεία μου κᾶποτε τυχαίνει και θυμοῦμαι Ὅρασι χρυσαῖς ποῦ τὸ ἔκλεπτα λαχταριστὸ φιλί. Νυχταῖς ὁποῦ μ' ἀμίλητη ἀγάπη ἐπερνοῦμε και μ' ἔτρεμε τὸ χέρι τῆς σὰν τρυφερὸ πουλί. Π' ἐγίνομαι τὰ στήθη μου κ' ἐπίνανε ζωῆ

Ἄπ' τῆ γλυκεία πνοῆ, Ποῦ ξέγυνε τὸ στόμα τῆς, σὰν ἐψάλλε τραγουδι, Λές κ' ἦτανε λουλοῦδι.

Μὲ τόρα χωρισθῆκαμε και ἴστὰ ὄνειρατὰ μου θυμοῦμαι κ' ἀπερίγραπτη λαχταρά τὸ φιλί. Και θλίπω ὀλοφάνερα ἐδῶ ἴσθην ἐρημιά μου Ὅτι ἡ κάθε ἀνάμνησις πετᾶ σὰν τὸ πουλί. Και τὸ ἐρημιάς τὰ θάσσανα μου λυώνουν τῆ ζωῆ

Ποῦ ἐπῆρα ἀπ' τῆ πνοῆ. Ποῦ ξέγυνε τὸ στόμα τῆς, σὰν ἐψάλλε τραγουδι, Λές κ' ἦτανε λουλοῦδι.

Ἐν Πάτρας, Ἰουνίος 1884.

ΠΕΡ. Γ. ΡΑΥΤΟΠΟΛΟΣ.

ΓΕΡΜΑΝΙΣ ΚΟΡΗ

(Διήγημα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

(συνέχεια)

—Ἐ! και διατί; πῶς νὰ τὸ ἐνομηθῶ! — ἀπάντησεν ἡ Μάρθα σύνφρυς και θραδέως εἰς οὕτω ἀπίστομον ἐρώτησιν ἀπαντᾶσα—τόσον ὀλίγον χρόνον εἴμεθα μετ' αὐτῶν. . .

—Ἄ! ἄ! ὄχι δά! ὁ ὑπολογιστὴς κύριος Τύμμερ εἶνε ὠραῖος και διασκεδαστικὸς· αὐτὸς εἶνε τὰς κνήμας του και δύνανται νὰ περιπατῆ. Ὡ! βεβαίως αὐτὸν κάπου θὰ τὸν ἀπαντήσωμεν. Εἶνε ὄντως τόσον εὐχάριστον νὰ βλέπῃ τις ταχέως γνωστὰ πρόσωπα.

Ἡ Μάρθα ἐπέσει ἐπιτιμητικῶς τὴν κερκλὴν διὰ τὴν ἀπρόσεκτον τῆς· Ἀγνῆς ἐκφρασιν, ἣτις ἐν τούτοις μὴδῶλας εἰς τούτο προσέξασα ἐνετρώκα εἰς τὴν ιδεάν τῆς· ἐν Βισβὰδεν διαμονῆς

* * *

Μετὰ δύο ἡμέρας ἡ κυρία Ἐμμα ὑπαδέχεται εἰς Βισβὰδεν ἀνοικταῖς ἀγκάλαις ἀδελφῶν και ἀνεψιάς, οὗς ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν εἶχεν ἰδεῖ. Ἐπαινοῦσα ἰδιαιτέρως εἰς τὸν πατέρα τὰς θυγατέρας ἐδήλου ὅτι ἀπέβιαν αὐτῆ δυσχερῆς νὰ ἐκλέξῃ τούτο ἦτο ὡς νὰ ἔλεγε—θίλω ἀμφοτέρως—και τοῦ· οἰδίτι ἡ μὲν Μάρθα ἦτο συμπαστάτη διὰ τὸ πρῶτον τοῦ χαρακτῆρος και τοὺς ἐπιμεμηλημένους τρόπους τῆς, ἀλλ' ὁ μικρὸς ἀγρίανθρωπος (ὅπως πάνυ εὐφρῶν ἡ θεία ἐκάλεισεν εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ὠρῶν τὴν Ἀγνῆν) ἐδέχουεν αὐτὴν διὰ τῆς εὐθύμου στωμυλίας τῆς. Και αὐτὸς δὲ ὁ τῆς Ἐmmas ἀγαπητὸς μικρὸς κύων Μούφ ἠκολούθει πάντοτε τὴν Ἀγνῆν· ἂν και αὕτη καιροσφακτοῦσα ἠόγλει αὐτὸν, οὗτος διετίλει ἐν τούτοις πιστὸς αὐτῆς φίλος, σπουδαῖς εὐνοίας τῆς θείας ἀφορμῆς. Ἡ Μάρθα ἀνέμενε ἐν ἀρῶν ὑπομονῆ τὴν περὶ ἐπιλογῆς τῆς θείας ἀπόφασιν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ μαντεύῃ τὴν ἀγωνίαν αὐτῆς· ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐδοθεῖσα τέλος ἔλεγεν. . . ὅτι ἀμφοτέρως ἐκράτει ἡ θεία. Τούτου οσορπισθέντος ὠρίσθησαν ἔτι ἡμέραι τινὲς δι' ἐκδρομὰς εἰς τὰ περίχωρα, μεθ' ἧς ὁ γερμανὸς Μύλλερ ἐμελεε ν' ἀπέλθῃ μόνος παρὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ.

* * *

Ἐρ ὅσον ὁ Μύλλερ διέμενε ἐν Βισβὰδεν και ἐξήρχετο μετὰ τῆς ἀδελφῆς και τῶν θυγατέρων εἰς περίπατον, ἐν και μόνον ἦν τῆς Μάρθας τὸ ἔργον· παρεμνευε, πλην ἀτυχῶς εἰς μάτην, τὰς ὁδοὺς και περὶ ὁδοὺς ἐλπίχοντο ἐπὶ ἰδῆ προβατινῶ-

σας ἀπὸ γωνίας τινὲς ἡ ὁμάδος ἀνδρῶν τὰς ἐρυθρὰς τῆς στρατιωτικῆς στολῆς περυσῆς, ἡ τὸν λευκὸν τοῦ γέροντος ἰππέως πῶγωννα ἠλπίζε μάλιστα εἰς τὴν μετὰ τούτου συνάντησιν. Μάτην μετὰ μεσημβρίαν ἐκᾶστη ἡμέρα· ἐν τῇ πλατείᾳ κατὰ τὴν ὠραν τῆς μουσικῆς ζητητικῶς περιῆγε τοὺς ὀρθακλμούς· ἐκεῖ ἐν ὀχθήματι ἀσθενεῖς πολλοὶ, ἐκεῖ στρατιωτικαὶ παντοῦ εἰσέλασται και θαμβῶν σολαί, ἐκεῖ τεχνητοὶ ποδῆς και πρόσωπα ὡρὰ πολλὰ, ἀλλὰ τῶν ἡμετέρων ἀπομάχων οὐδὲν ἔλγνος. Ἡδῆ ὑπὲρ ποτε ἐκορυφῶτο ἐν αὐτῇ ἡ ἀπελπίη ἰδέα ὅτι δὲν ἦθελε συναντῆσαι πλεον τὸν ἀτυχῆ φίλον τῆς.

Μετ' οὗν ἡμέρῶν ὁ γέρον πατήρ, ἡ θεία και αἱ δύο ἀνεψίαι ἐκᾶθοντο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἡ θεία ἐγερθεῖσα ἐκάλεισεν τὴν Μάρθαν νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἵνα ἰδῆ νέαν τινὰ ἐνδυμασίαν· ἐνῶ κατεγίνοντο εἰς τούτο ἀπεσπᾶσθησαν ἀποτόμως τῆς ἀσφάλους τῶν ὑπὸ ὄξειας κραυγῆς· ἐκπλήξως, ἣν ἀφῆκεν ἡ Ἀγνῆ και ἐνός θερμοῦ καλῶς ὠρίσασται τοῦ Μύλλερ· ἡ Μάρθα στραφεῖσα εἶδε ὄθιον ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης· τ.ν ὑπολογιστῆς Τύμμερ, ὅστις πλήρης εὐφροσύνης ἐσπευσεν ἵνα χαιρετήσῃ αὐτὴν, ἣτις παρουσίαζεσαν ἀμέσως γηθόσους τὸν ἀξιωματικὸν εἰς τὴν θείαν.

Αἱ εὐνόητοι ἀλλεπάλληλοι ἐρωτήσεις περὶ τῶν λοιπῶν φίλων διεσκεδᾶσαν ἐξῆς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Μύλλερ. Ἐμᾶθεν οὕτως αὕτη ὅτι ὁ μὲν γέρον ἰππέως εἶχεν ἤδη ἀπέλθῃ τοῦ Βισβὰδεν, ὅτι ὁ Ἐκκάρτ εὐρίσκειτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πλησιόχωρον δάσος μετὰ φίλων ἐκδρομῶν, ὁ δὲ παχῶς Βαλδουβ ἐκεῖτο δέσμιος ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐνεκα τῶν πόνων του, ἐπιταθέντων διὰ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδίου.

— Εἶνε σιωπηλῆ τις συμφωνία, ἐπέριαν λέγων, ἵνα εἰς ἡμῶν μὲν πάντοτε παρὰ τῷ ἀγαπητῷ Βαλδουβ. Εὐτυχῆς προκίσθησις, μὲ παρῆνθε ἵνα πρώτος ἐγὼ γένωμαι φρουρὸς και εἰμαι θῆβαιος ὅτι ὁ Ἐκκάρτ θὰ μὲ φωνήσῃ ἐπὶ τούτῳ· ὁ δὲ ἀτυχῆς Ἐρστκος. . . δὲν αἰσθάνομαι τὴν δύναμιν νὰ τῷ εἴπω ὅτι εἶθε ἐδῶ θὰ φανῆ εἰς αὐτὸν πολὺ βαρὺ, ἐπειδὴ εἶνε ἠναγκασμένος νὰ κητᾶ ὡς ἐξήρῳ δένδρου στέλεχος ἀκίνητος ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Πέπλος ἀθυμίας ἐπεσῆθη ἐπὶ τοῦ εὐθύμου ἄλλως προσόπου τοῦ ἀπομάχου ἐπὶ τῇ τοῦ φίλου ἀναμνήσει, διεσκεδᾶσθῃ ὁμοίως ταχέως, ὡς λεπτὸν πρὸ τοῦ ἡλίου διερχόμενον νέφος· εὐθὺς ὡς ἡ Ἀγνῆ ἐξῆκόντισε πρὸς οὐτὸν τοὺς γλυκεῖς ἀπατραπέπτοντας ὀρθακλμούς τῆς, ὡν τὸ βλέμμα διεσταυρώθη μετὰ τοῦ βλέμματος τοῦ ἐνός τοῦ ὑπολογιστῆ ὀρθακλμοῦ καλλιπῶς ἐκπληροῦντος τὸ καθήκον του και διὰ τὸν ἀπόντα και ἐσθεσμένον συναδελφόν του. Ὁ Μύλλερ ἠρώτησε νῦν τὸν ὑπολογιστῆν ἐκτενεσετέρᾳ τινὰ περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀπομάχων σχέσεως, μεθῶν οὕτως ὅτι οἱ τρεῖς νέοι συναδέοντο ἀπὸ τοῦ χρό-

νου τοῦ πολέμου διὰ στενῆς φιλίας, ἡ δὲ κοινῆ τῶν λουτρῶν ἀνάγκη ἤγαγεν αὐτοὺς· πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὁ γέρον ἰππέως ἦν θεῖος τοῦ Βαλδουβ, ἐν συνάδουσε μόνον μέχρι Βισβὰδεν.

Ἡ συνήθη· ἐπιπόλαιος φλυαρία τοῦ εὐθύμου τούτου ἐπαίρου, ὅς τοῦ σκαπτικῶ και δικτικῶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ οὐδ' ἐπ' αὐτῶν τῶν πεδίων τῶν μαχῶν ἐπαλάθετο, ὑπεχώρησε νῦν εἰς εὐγενεῖς και σοβαρὸν αἰσθημα· ὁ συνήθης ἐγωισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅστις ἐν νεανικαῖς κεφαλαῖς πολλὰκις λίαν ἀπροκαλύπτῃ και τετυφωμένως παρουσιάζεται, περιώρησε και τετυφῶ ὑπὸ τοῦ στενοῦ δεσμοῦ τῆς αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὅστις προήχθη και ἐνισχύθη μάλιστα διὰ τὸ ὁμοιοπαθῆς τῆς τύχης.

Ἡ θεία κατεβέβηθη ὑπὸ τοῦ νέου πολειμῶτος· ἐπειδὴ δὲ μέρους ὠρας οὐδὲν εἶπε αὐτῇ περὶ τῆς ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ συναντήσεως και γνωριμίας, ἐσπευσεν νῦν ἡ Μάρθα νὰ παρᾶσῃ αὐτῇ τὰς περὶ ταύτης ἀναγκαῖας πληροφορίας, καθ' ὅν χρόνον ὁ πατήρ αὐτῆς ζωηρῶς μετὰ τοῦ ἀξιωματικῶ συνδιελέγετο. Ἐν τούτοις ὁ μικρὸς Μούφ, οὐ τὰ κατάλευκα μεταξίνα μαλλιά ἦσαν κεκοσμημένα δι' ἐρυθρομεταξίνων ταινιῶν, ἐπωφελοῦμενος τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ γενικῆ τῶν ἐποπτῶν του προσοχὴ πρὸς ἄλλα ἦν ἐστραμμένη ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης ὅπως ζητήσῃ και αὐτὸς φίλους. Μετὰ μικρὸν τοῦ ρέματος τοῦ ἐνοουσιασμοῦ κοπάσαντος πρακτικῆς θῆ τοῦ κυνὸς ἡ ἔλλειψις ὁποῖα τῶν θυγατέρων ἀπελπίσται! Ὅποιοι τῆς θείας κοπετὸς, ὡς ἀπολεσθῆν διὰ ἀγαπητὸν θνητούσης κυνάριον! Ἐρυθρὰ γογγυμῆ διεύργαρεν ἤδη τὸ ὄνομα τοῦ Τύμμερ, τοῦ ἀκουσίως αἰτίου τῆς ἀπωλείας γενόμενου ἀπὸ τοῦ κατακλῶτου τῶν ἐνοουσιμένων τῆς θείας· ἀλλ' ὁ Τύμμερ τραπεῖς εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ και ὡς δούκιμος ἀξιωματικὸς τῶν κατοπεύσεων τοῦ ἔργου ἐπιτυχῶν ἰδοῦ ἐπιστρέφει μετὰ μικρὸν ὡς ὀριζυμῶν στρατηγὸς, κατὰ γων ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ τοῦ θειάμβου του τὰ τραπεῖα, τὸν μικρὸν δραπέτην, ὅστις πάνυ προθύμως ἀρέθη συλληθρεῖς ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν δέσποιαν νὰ ἐδηγηθῆ.

— Ἐπιτρέψατέ μοι νῦν, εἶπεν ὁ Τύμμερ, νὰ ἀπέλθω ἐπὶ στιγμὴν πρὸς τὴν ἀγαπητὸν Ἐρστκον ἵνα ἰδῶ πῶς ἔχει και ἀναγγείλω αὐτῷ τὴν ἀφίξιν σας, συγχρόνως δὲ παραγγείλω τὰ δέοντα και διὰ τὸν Ἐκκάρτ· ποῦ θέλωμε συναντηθῆ κατόπισιν· Διότι—προσέθηκε πανούργως—δὲν θὰ σὰς ἐγκαταλείπω πλέον, κύριε Μύλλερ· θὰ αὐτοχειροτονηθῶ ὑπασιπότης σας.

Πάντες ἐγάλασαν ἐπὶ τῇ ἀστεϊότητι και ἐδῶκαν αὐτῷ τὴν ἀδειαν και ἐδήλωσαν αὐτῷ ὅτι ἡ συνανταστροφὴ του ἔσται λίαν εὐάρεστος κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ἐβρομαδῶν, ἧς ἐμελλον νὰ διέλθωσιν αἱ ἀνεψίαι παρὰ τῆς θείας. Μετ' ἀπερισκέπτου και ἀεδηλωσῆς ἤκουσεν ὁ ὑπολογισ-

γός τὴν ἐδίδασκε ταύτην καὶ ἀπῆλθε ταχὺς πρὸς τὸν ἀθενοῦντα φίλον.

Διὰ τὴν ἐπιούσαν συνεφωνήθη ἐκδρομὴ πρὸς ἐπισκεψὶν τῆς ἐγγύς ἐκεῖ κειμένης ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι φίλοι συνήντησαν καὶ τῷ Ἐκκάρτῳ. Ὁ Μύλλερ εἶχεν ἤδη τῇ προτεραιᾷ ἐπισκεφθῆ τὸν Βαλδῶβ, ὃν εὖρε σχετικῶς ὑγιέστερον καὶ πλήρη θερμῶν ἐλπίδων, ὅτι ὁ ἰατρός ἤθελεν ἐπιτρέψει αὐτῷ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ ἐξέλθῃ ὅπως ἐπισκεφθῆ τὰς κυρίας.

Καίρως ἐξαιρέτως ἠνόησεν τὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν ἐκδρομὴν τῶν φίλων μας. Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία (1), ἥτις ὡς μικρὸς ἀδάμας ἐπὶ μεγάλης σπενδόνης ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ λόφου, προὔξενσεν ἐπὶ τῶν γυναικῶν τότε πρῶτον αὐτὴν βλεποῦσαν, σπουδαίαν ἐντύπωσιν. Ἡ ζωηρότης τῶν συμμετασχόντων τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἐξῆψον τὰ θέλητρα αὐτῆς καὶ ὁ Ἐκκάρτ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἦν ἀείποτε παρὰ τῇ Μάρθᾳ. Σήμερον ἦτο ὅλος διάφορος ἡ κατὰ τὴν πρῶτην συνάντησιν, καθ' ἣν διετέλεσε σαφῶς, σιωπηλὸς καὶ ὀλιγὸς παθητικὸν παιξίξας μέρας. Ἡ σήμερον μετ' αὐτοῦ συνιδιάλεξις ἐχαρακτήριζε ἀνδρα ἀσυνήθως καὶ ἐκτάκτου ὀξυνοῦς, καθαρῶς ἐξετάσεως βιωτικῶν σχέσεων καὶ χρηστοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ Μάρθα ἠσθάνετο ἐκυτὴν δευτερομένην ὑπὸ τοῦ εὐκρίστου συνοδοῦ τῆς. Ἐπισκέφθησαν ἐπὶ τὸ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν Ἑλληνικὸν νεκροταφεῖον, καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ μνημεῖα, ἀτινα κατεκόσμων μετὰ τῶν βωστικῶν ὡς τὰ πολλὰ ἐπιγραφῶν τῶν τὴν μικρὰν ταύτην νεκροπολιν, παρέχον ἰκανὴν ὕλην περαιτέρω συνιδιάλεξεως.

Ἡ Μάρθα μετ' ἀποστροφῆς παρετήρησε μνημεῖον φέρον ἄνω λαξευτὴν τοῦ κανόντος τὴν προτομὴν μετὰ τοῦ ἄνω κορυμῶ καὶ τὸ μαρμαρίνον στήθος κατὰκοσμον ὑπὸ τῶν περασμένων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ λίθου λαξευθέντων, ματαίως κενοδοξίας σημεῖον θεωροῦσα αὐτό. Τούνοστιον δὲ προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς πρωτότυπος Γερμανικῆς ἐπιγραφῆς ἐγγύς ἐκεῖ κειμένου τάφου, ἐφ' οὗ ἐπεγράφετο αἰ εἰ σὶ ν αἰ κ ο ρ υ φ α ἰ τ οῦ ὄ ρ ο υ ς τ ῆ ς α ἰ ω ν ἰ ὄ τ η τ ο ς ! ἀπόφθεγμα βιβλουστατον ἀνεξερυνήτως ἐπὶ τοῦ μαρμαρίου λαξευθέν.—Ἐπὶ σκιαδῶν ἐκεῖτο ἐν ἐτέρᾳ θέσει ἀπλοῦς μαρμαρίνος στυλοῦς, ἐφ' οὗ χρυσοῖς γραμμικαῖς ἀνεγινώσκετο «Τὸ μόνον μας τέκνον». Ἐν ἰερᾷ σιγῇ ἡ Μάρθα ἔδειξε τὴν πολυρρήμονα ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν, τὴν ἀνυψοῦσαν τὸν ἀγνωστὴν εἰς τὸ σημεῖον ἐκείνου τῆς συγκλήσεως καὶ λύπης

καθ' ἣ ἡ γλώσσα παραλίπει καὶ ὁ νοῦς ἐλλιγγίει, καὶ ὁ Ἐκκάρτ ἐνούσας τὴν συγκίνησιν αὐτῆς εἶπεν·

—Ἐχετε δίκαιον, ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη διηγείται τῷ ξένῳ θεατῇ πολλὴν πλείονα ἐκείνου τοῦ παρασώμου κατακότου ἀνδριάντος.

Ἀντιπαρῆλλον ἡ δὲ Μάρθα ἐστράφη νῦν τὸν λόγον περὶ Βαλδῶβ. Ὁ Ἐκκάρτ διηγῆθη αὐτῇ ἐκτενῶς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἀνδρός.

—Ἐν τῷ τοσοῦτον ἤδη ἐξησθητικῶν σώματι ἐκείνῳ, ἔλεγε, κατοικεῖ ζωηρὸν ἀνδρικὸν φρόνημα καὶ καρδία ὑπομονητικὴ, καρδία πλήρης παρότητος καὶ καὶ καρτερίας. Ἐὰν ἠθέλετε γνωρίσαι αὐτὸν πρότερον!—ὁσοῦν θάλος ὠρασιότητος καὶ δυνάμεως—σχεδὸν δὲν ἠσθάνθη τὴν ἀπόλειαν τοῦ πόδός μου, οὐδ' ἐλεμψμοίρησα ἐπ' αὐτῇ, διότι ἡ ἀσυγκρίτως μείζων ἀτυχία αὐτοῦ εἶχε προηγηθῆ, διότι ἠδύνατό τις οὕτω δεινῶς νὰ ἐθίσθῃ πρὸ αὐτῆς τῆς ἰδέας, ὅτι εἶνε δυνατὴ τληκικαὶ ἀλλοίωσις καὶ φθὶρὰ τελείως ἀνθρωπίνης εἰκόνας.—Οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεὸς καὶ ἐκείνος ὑπεμένει ἀγρυπνῶς τὴν τύχην αὐτοῦ. Παρὰ πάντας δὲ τοὺς σωματικῶς πόνους καὶ ἀλγηδόνας ἡ σιδηρὰ αὐτοῦ ἐνεργητικότης κτωρῆσας νέαν ἠ ἀρχίσσῃ σπουδὴν καὶ μετὰ λαμπρῶν ἀποτελεσμάτων νὰ συμπληρώσῃ αὐτὴν. Ἐγένετο διακεκριμμένος νομικός καὶ θὰ ὀποσθῆ λαμπρῶς ἐξετάσεως.»

Ἡ Μάρθα ἦν σύννομος καὶ εἶπε·

—Ἐνωῶ καὶ σχεδὸν αἰσθάνομαι ὅτι ὁ ἐξω κόσμος ὠθήθη μακρὰν αὐτοῦ, δὲν δύναιτο πλέον νὰ μετῆρῃ τοσοῦτον αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐσω κόσμος εἶνε δι' αὐτὸν καθαρότερος—καὶ εἶνε ἡ ἀπόλειαι τόσον μεγάλῃ, ἀφοῦ τὸ κέρδος ἀντισταθμίσαι αὐτὴν; Ἐκαλέτατε τὸ δυστύχημα «ἀλλοίωσιν καὶ φθορὰν τελείως εἰκόνας τοῦ ἀνθρώπου»—ἡ λέξις εἶνε σχεδὸν πολὺ σκληρὰ, λίαν περιεκτικὴ. Ὁ ἀντικτωπτρισιμὸς μεγάλῃς εὐγενούς ψυχῆς ἔμεινε προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ ἀδικαφθόρου προσώπου, καὶ ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀνθρώπος παρουσιάζεται εἰς τοὺς ὀρθοκλυτοῦ τῶν ἀνθρώπων καθρωτέρων καὶ σπερίστερον ἐν τῷ ἡρωτικισμῶν ἐκείνῳ κορυφῷ.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΟΙΣ ΔΥΣΜΟΙΡΟΙΣ ΓΟΝΕΥΣΙ

τοῦ πολυκλαύστου

Δ. ΚΑΡΑΜΑΛΙΚΗ.

(1) Ἡ Ἑλληνορωσικὴ Ἐκκλησία ὠκοδομημένη ἐπὶ τῆς κλιτύος **Neroberg**: ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ δούκῃς Ἀδόλφου τοῦ **Nassau** ὡς νεκροταφίον τῆς τῷ 1346 ἀποθανούσης συζύγου του **Elisabeth** θυγατρὸς τοῦ Μεγάλου Δουκῆς τῆς Ῥωσσίας **Μιχαὴλ** μετὰ τῆς ὁποίας ἐν καὶ μόνον ἔτος ἔζησεν. Ἡ ὠκοδομὴ συνετελέσθη τῷ 1855.

Ἄκόμα χθὲς, οἱ ἄλοιοι, τὴν κόρη τους ἐκλάψαν, Καὶ μαῦρο μνημα σήμερα ὅς τὴν ξενιτεῖν ἐσκόψαν, Κῆ ἐσχίψανε τὸν Νίονιο τους τὸ ἀκριβὸ παιδί τους!... Μεγάλος εἶν' ὁ πόνος τους καὶ ροδερὴ ἡ πληγὴ τους! Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.